

Jaarbericht

2015

START

Stichting Lezen & Schrijven gelooft dat heel Nederland moet kunnen lezen, schrijven, rekenen en omgaan met een computer.

Breken en bouwen

We kijken terug op een bijzonder jaar. Want dat was 2015: een jaar van breken en bouwen. Het was het laatste jaar van het agenderen van laaggeletterdheid. Door het delen van kennis, creatieve campagnes en het uitdragen van goede voorbeelden kwam laaggeletterdheid bij miljoenen mensen op het netvlies te staan. Ecorys en Kohnstamm evalueerden ons werk. We kregen hoge rapportcijfers voor onze aanpak. Een van de conclusies was dat er meer nadruk op het ondersteunen van taalscholing moet komen. Het Actieplan laaggeletterdheid met zijn vier programmalijnen werd afgebouwd en we namen afscheid van 19 medewerkers.

Dit jaar heeft Universiteit Maastricht in opdracht van het ministerie van OCW ook de pilot Taal voor het Leven geëvalueerd. Best spannend. We zijn in 2012 begonnen aan een nieuwe aanpak van laaggeletterdheid: taalscholing organiseren dicht bij de belevingswereld van mensen met een combinatie van docenten en vrijwilligers. Bij sommige instellingen was de scepsis groot. Stichting Lezen & Schrijven was goed in agenderen, maar taalscholing organiseren...?

Juist omdat we het zo belangrijk vinden om mensen verder te helpen in het verwezenlijken van hun ambities en dromen lieten we Taal voor het Leven vanaf de start monitoren. Alleen door meten kun je weten of het werkt.

Kunnen cursisten de brief van de gemeente nu wel lezen, lukt het om je kleinkind nu wel voor te lezen, voel je je gezonder? Universiteit Maastricht analyseerde duizenden taaltoetsen voor en na de taaltrajecten. Alle collega's waren enthousiast toen bleek dat Taal voor het Leven goed scoorde. Daarmee lag de weg open om te gaan bouwen aan een ondersteuningsprogramma voor heel Nederland. De ministeries van OCW, SZW en VWS omarmden de aanpak en maakten Taal voor het Leven onderdeel van het nieuwe actieprogramma Tel mee met Taal. In 2016 gaan we dan ook vol vertrouwen verder bouwen aan een geletterde samenleving. En dat is hard nodig. Pas als Nederland jaarlijks 100.000 mensen schoolt, dán stoppen we de groei van het aantal laaggeletterden.

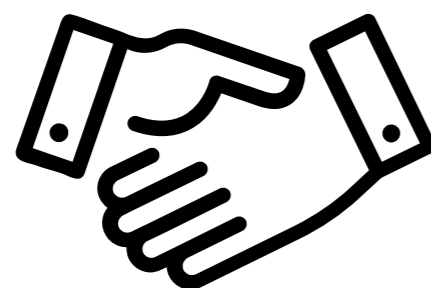
Merel Heimens Visser
Directeur-bestuurder

[2015 in resultaten](#)

Aantal pageviews

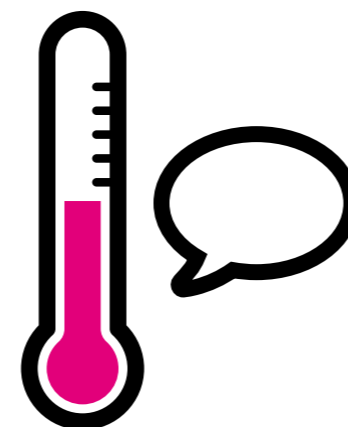
Dit jaar op social media

Resultaten periode 2012-2015

> 650

Lokale partners

In 2015

+29%**34.988**Taalmeeters
afgenomen

In 2015

+41%**60**

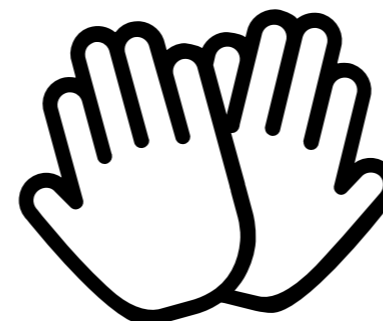
Trainers

In 2015

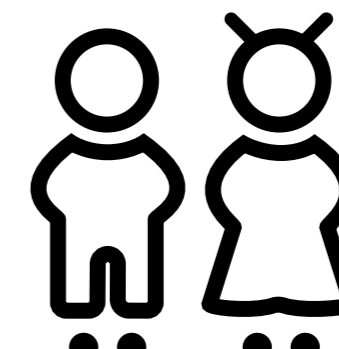
+33%**125**

Taalhuizen open

In 2015

+48%**5.788**Getrainde
vrijwilligers

In 2015

+36%**15.178**

Cursisten

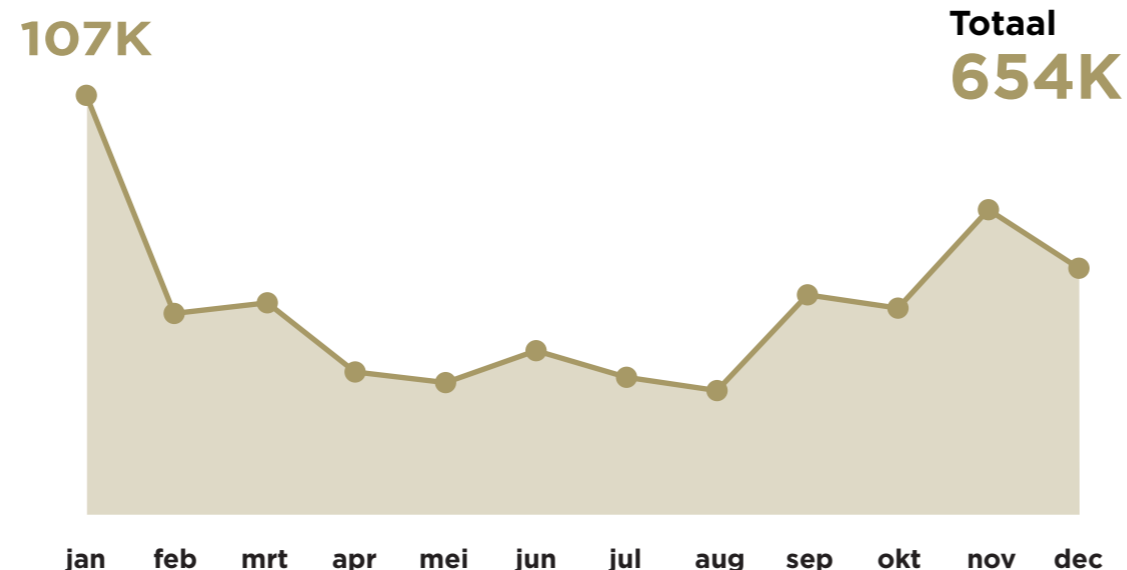
In 2015

+47%

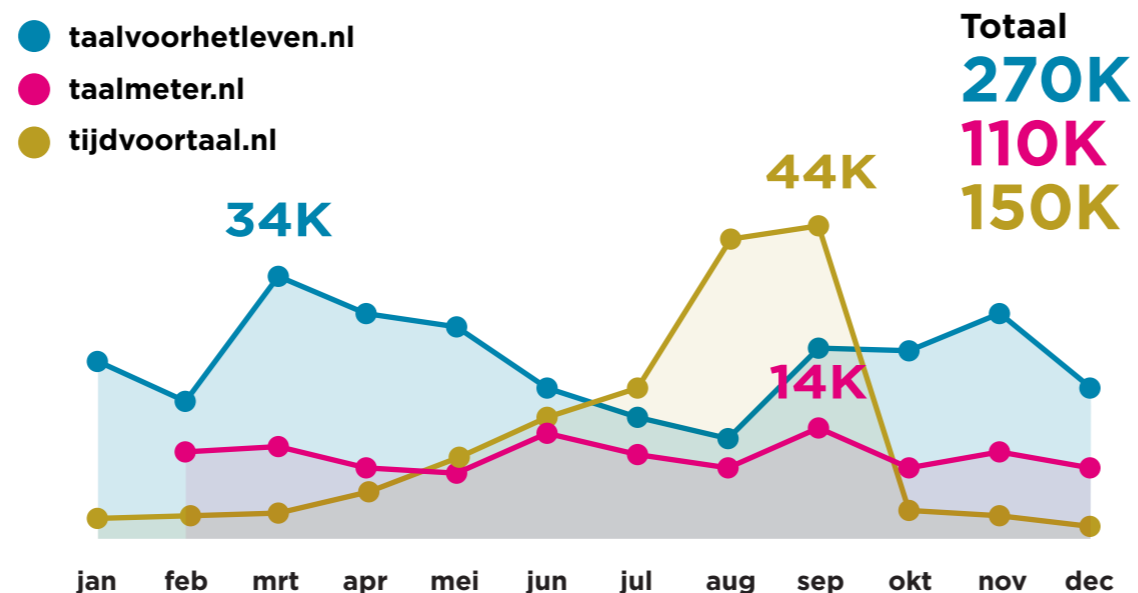
Aantal pageviews

Stichting Lezen & Schrijven verzorgt een groot aantal websites. Deze zijn gericht op verschillende doelgroepen. Het aantal pageviews geeft aan hoe vaak een pagina op een website is geopend. Het kan zijn dat dezelfde unieke persoon meerdere pagina's op een site heeft geopend.

Lezenenschrijven.nl

Taal voor het Leven, Taalmeter, Tijd voor Taal

evaenik.nl

vadersvoorlezen.nl

taalbegintlokaal.nl

publiclibraries2020.eu

gezondheidsvaardigheden.nl

jaarvanhetvoorlezen.nl

basismeters.nl

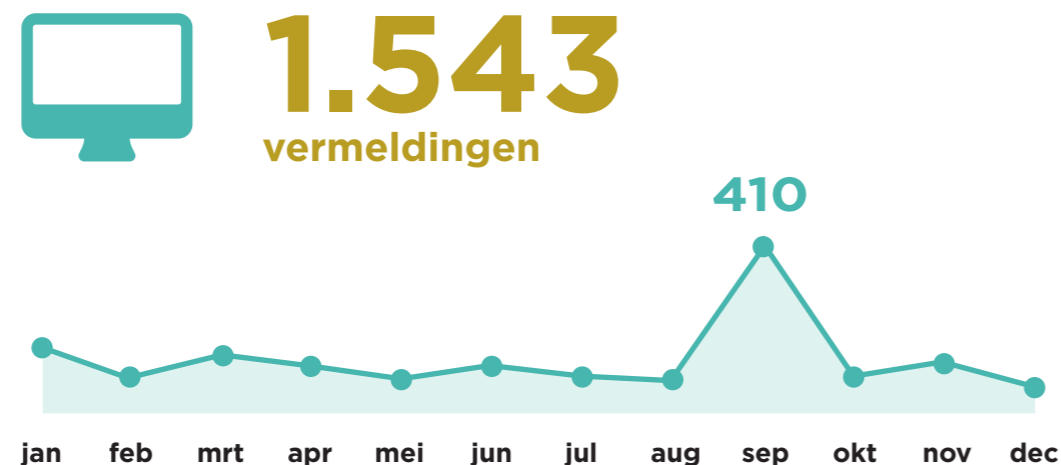

readingandwriting.eu

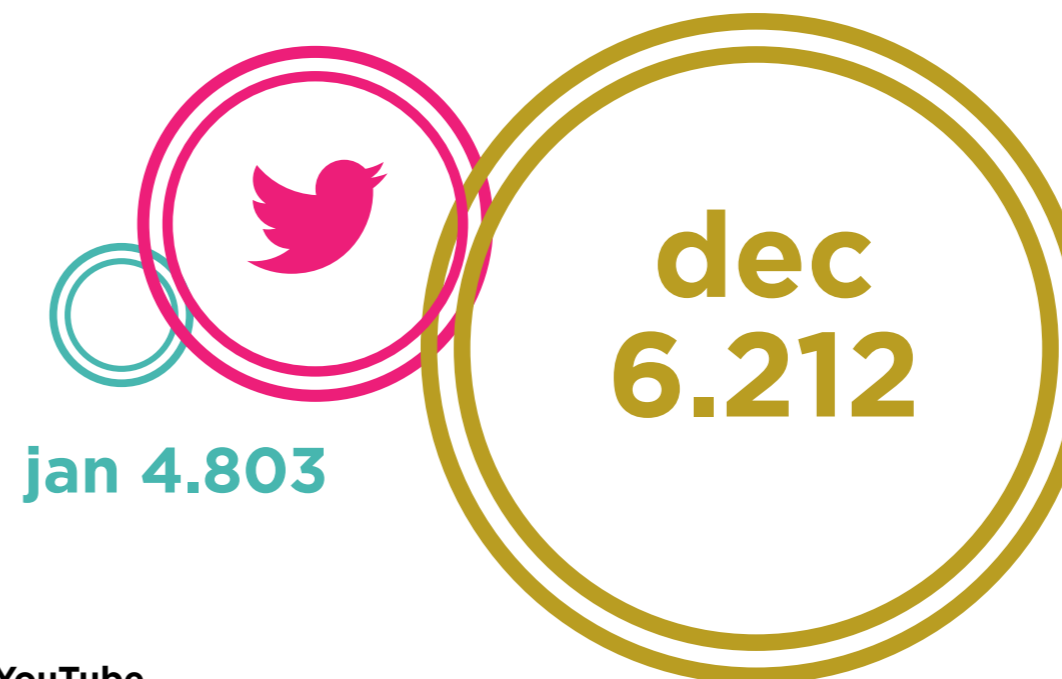

Dit jaar op social media

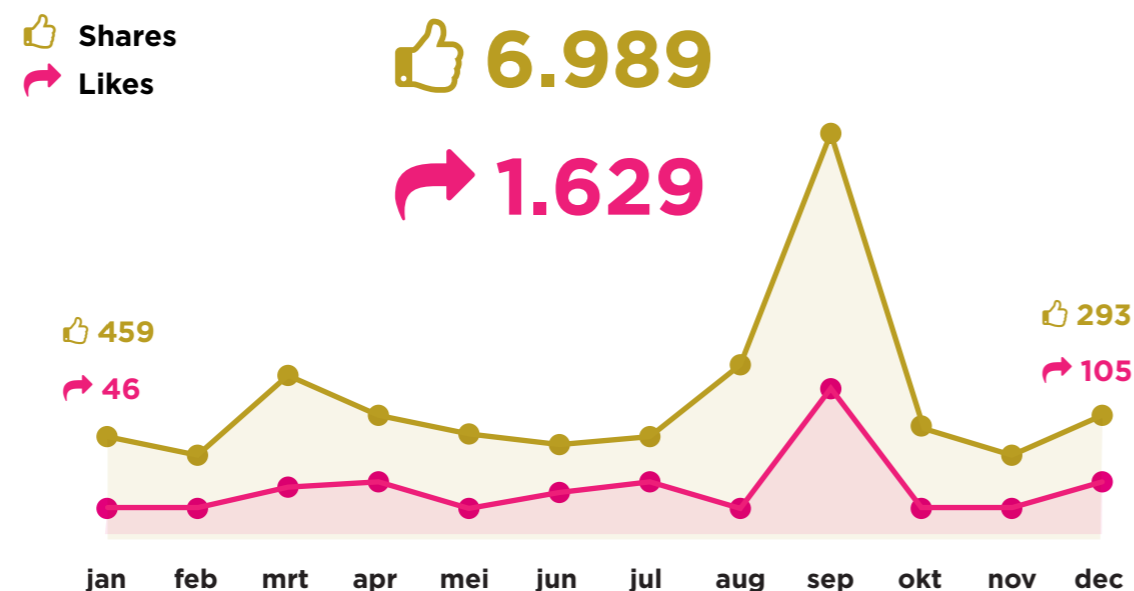
Aantal vermeldingen L&S-projecten in externe media

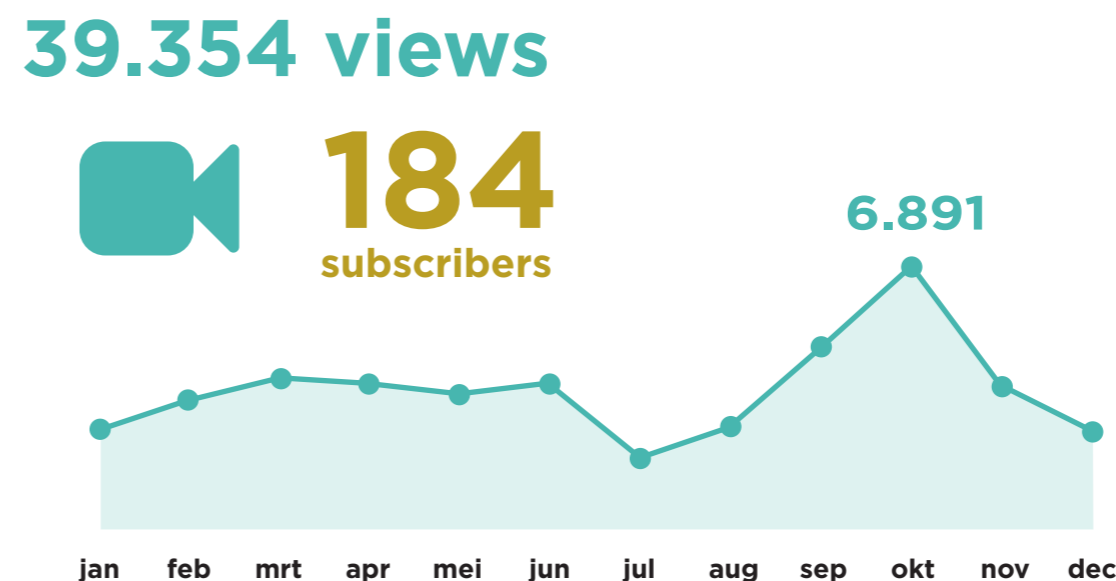
Aantal volgers op L&S-account Twitter

Facebook

YouTube

Volg ons voor meer updates!

in [LinkedIn](#)

[Twitter](#)

[Facebook](#)

2015 in resultaten

Aantal pageviews

Dit jaar op social media

Weet u hoeveel het **kost**?

Taal voor het Leven

Met het ondersteuningsprogramma Taal voor het Leven organiseren we samen met honderden gemeenten, (zorg)instellingen, bedrijven, docenten en vrijwilligers en vele anderen scholing. Scholing op gebied van taal, rekenen en omgaan met de computer. Vaardigheden die essentieel zijn om goed mee te kunnen doen in onze samenleving. We bouwen en versterken lokale netwerken door heel Nederland, om zo veel mogelijk laaggeletterden te bereiken. Onze teams helpen bij het leggen van verbindingen. Zowel in de infrastructuur als beleidsmatig bij de gemeente. Dat is de kracht van Taal voor het Leven: het opbouwen van een duurzaam netwerk op lokaal en nationaal niveau, waardoor alle partners in 35 arbeidsmarktregio's passende en effectieve scholing kunnen bieden.

Taalhuizen en Taalpunten

Eind 2015 zijn er 125 Taalhuizen, verspreid over Nederland. Iedereen kan hier terecht om aan de slag te gaan met basisvaardigheden. Vaak is een Taalhuis een samenwerkingsverband tussen lokale partners, zoals de gemeente, bibliotheek, roc's, private taalaanbieders, vrijwilligersorganisaties en welzijnsorganisaties. Ons Taalhuisteam ondersteunt de organisaties met onder meer workshops, instrumenten, opleidingsmaterialen voor deelnemers en landelijke kennisdelingsbijeenkomsten.

In 2015 zijn we nauwer gaan samenwerken met de Koninklijke Bibliotheek en provinciale service-organisaties (PSO's) als de Rijnbrink Groep en ProBiblio, om zoveel mogelijk Taalhuizen duurzaam te verankeren in de regionale aanpak van laaggeletterdheid.

VIDEO TAALHUIS WEST-FRIESLAND.

Negen bouwstenen voor een duurzaam Taalhuis

De [Koninklijke Bibliotheek](#), de verschillende PSO's en Stichting Lezen & Schrijven hebben negen bouwstenen ontwikkeld waaraan Taalhuizen moeten voldoen:

1. Het Taalhuis is een fysieke en herkenbare plek in de stad of het dorp.
2. Het is een samenwerkingsverband van lokale organisaties met (delen van) Taal voor het Leven.
3. Het Taalhuis is opgenomen in een meerjarig beleidsplan met financiële dekking.
4. Je kunt als bezoeker onder begeleiding het recente lokale aanbod raadplegen. Het aanbod wordt actueel gehouden op [Taalzoeker.nl](#) en [Digitaalhulpplein.nl](#).
5. Het Taalhuis werkt actief aan werving en scholing van laaggeletterden.
6. De Taalhuisvrijwilligers hebben (een deel van) de basistraining van Taal voor het Leven gevolgd.
7. Een basiscollectie van lees-, les- en toetsmaterialen is beschikbaar voor laaggeletterden.
8. Een onderwijskundig specialist verzorgt intakes en helpt vrijwilligers met didactische vragen.
9. Via monitoring van effecten, registratie van aantallen en deelname aan (landelijke) intervisie wordt de kwaliteit bewaakt.

EVA biedt vrouwen met ambitie kansen

In Nederland heeft één op de acht vrouwen problemen met lezen en schrijven en één op de zes met rekenen. Toch willen de meeste vrouwen in onze samenleving graag een opleiding volgen of aan het werk. Ook vrouwen met een gezin. Helaas neemt de afstand tot de arbeidsmarkt in die levensfase juist vaak toe. Om dit te doorbreken is in 2015 een nieuw programma gestart: [Educatie voor Vrouwen met Ambitie \(EVA\)](#). Dit programma borduurt voort op de beproefde aanpak die Stichting Lezen & Schrijven heeft ontwikkeld met Taal voor het Leven.

We zien dat bij een deel van de vrouwen verworven basisvaardigheden zoals lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden weg kunnen zakken. De aanpak EVA focust op vrouwen die de ambitie hebben aan de slag te gaan met een baan, vrijwilligerswerk of een opleiding. Zij willen daarvoor vaardigheden als lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden verbeteren. De aanpak is er ook voor vrouwen die hun toekomstmogelijkheden willen verkennen. De aanpak is geschikt voor vrouwen met Nederlands als moedertaal (NT1) of als tweede taal (NT2), die aanspreekbaar zijn in het Nederlands. Ze moeten dus wel 1F- of A2-niveau hebben om het programma met succes te kunnen volgen.

“Dat je voor die éne persoon het verschil kunt maken, dáár gaat het om!”

MARCELLE HENDRICKX

Wethouder Tilburg | Onderwijs, Cultuur, Jeugd(zorg), Emancipatie, Integratie, P&O

Met naar schatting 20.000 laaggeletterden scoort de gemeente Tilburg hoger dan het landelijk gemiddelde. Reden voor wethouder Marcelle Hendrickx om de strijd tegen laaggeletterdheid op meerdere fronten te voeren.

“Taal is een basisvoorwaarde om aan de maatschappij te kunnen deelnemen”, licht de wethouder toe. “Daar ligt dus een taak voor de gemeente, de sociale partners én partners binnen andere domeinen, zoals arbeid en onderwijs. Want samen kunnen we veel meer mensen helpen op het gebied van werk & inkomen, schuldhulpverlening, gezondheidszorg en armoedebestrijding, etc.

We hebben nu in Tilburg het eerste van in totaal vijf Taalhuizen opgestart; de andere vier volgen in 2016 (waarvan één in Waalwijk). Het effect op de wijk is erg positief. Het Taalhuis zit in een wijkcentrum, waar je al gauw in aanraking komt met andere mensen en activiteiten. Ook hebben we in september met partners een Taalnetwerk gelanceerd. We zijn nu druk bezig om het bedrijfsleven bewust te maken van het belang van lezen en schrijven. Dat is een speerpunt voor ons, want we weten dat laaggeletterdheid op de werkvloer nog veel te vaak voorkomt. Zelf geven we graag het goede voorbeeld, onder meer door onze eigen medewerkers erop te trainen om laaggeletterdheid al aan het loket te herkennen.

Ook de [aanpak EVA](#) (Educatie voor Vrouwen met Ambitie) is een groot succes. Dit project is gericht op vrouwen die Nederlands spreken en beter willen leren lezen, schrijven, rekenen en werken met de computer. Dat mes snijdt aan twee kanten: moeders kunnen daarna hun kinderen beter helpen én ze gaan zelf beter functioneren in de maatschappij. Het is mooi om te zien hoe

vrouwen dankzij EVA hun schaamte afleggen en een nieuwe kans op onderwijs grijpen. In Tilburg draaien nu drie EVA-groepen bij verschillende organisaties, met tientallen enthousiaste deelnemers en EVA-vrijwilligers. Maar zelfs één persoonlijk succes zou ik al geslaagd vinden.

Een ander initiatief was de mobiele Trottertentoonstelling in november, bedoeld om extra aandacht te genereren. Inwoners

beschreven in hun eigen woorden waarom ze taal zo belangrijk vinden. Dat deden ze in briefvorm op grote fotopanelen, die bij de stadsschouwburg stonden. Een ludieke manier om mensen weer eens te laten stilstaan bij het feit dat lezen en schrijven niet voor iedereen vanzelfsprekend is.”

Beter zicht op basisvaardigheden

Wie zonder problemen aan de samenleving wil kunnen deelnemen, moet over een aantal basisvaardigheden beschikken. Van taal en rekenen tot digitale vaardigheden. Maar hoe weten we nu of iemand zulke basisvaardigheden wel in huis heeft? Om dit snel te kunnen vaststellen, heeft Stichting Lezen & Schrijven een aantal online screeningsinstrumenten ontwikkeld: de basismeters. Deze worden door veel van onze samenwerkingspartners actief ingezet om laaggeletterdheid op te sporen.

De Taalmeter

Al in 2013 is de Taalmeter in gebruik genomen. Dit objectieve, betrouwbare instrument geeft aan of iemands taalniveau voldoende is om bijvoorbeeld een vacaturetekst te lezen of een formulier in te vullen. De Taalmeter is gemaakt voor organisaties die snel een beeld willen hebben van het taalniveau van klanten, cliënten of werknemers tot en met mbo 4-niveau. De test bestaat uit 24 meerkeuzevragen en screent in 12 tot 15 minuten op twee niveaus: 1F en 2F.

Nieuwe instrumenten

In 2015 is ook gestart met de ontwikkeling van nieuwe instrumenten, die in 2016 beschikbaar komen via basismeters.nl. De Rekenmeter en Digimeter screenen de reken- en digitale vaardigheden op niveau 1F; de Meedoenmeter brengt in kaart hoe actief iemand participeert in de samenleving.

Resultaten

De resultaten van deze instrumenten zijn zeer positief. Tot en met eind 2015 hebben honderden organisaties de Taalmeter al meer dan 30.000 keer ingezet. Bijna 35% van de deelnemers is waarschijnlijk laaggeletterd. De Taalmeter blijkt zeer effectief te zijn om laaggeletterden (potentiële deelnemers) te vinden, die anders buiten het bereik vallen.

Screenen in sociaal domein

Van de mensen waarmee sociale wijkteams werken, heeft ongeveer 30% problemen met de eigen (thuis)administratie. Hier biedt een samenwerking tussen de stichting en het Nibud uitkomst. De e-learning voor wijkteamprofessionals om laaggeletterdheid te signaleren en te bespreken (in 2015 ontwikkeld samen met Movisie) gaan we in 2016 testen. Op het gebied van thuisadministratie kunnen zij doorverwijzen naar [“Voor ‘t zelfde geld”](#) (ontwikkeld samen met het Nibud).

“Je bent nooit te oud om te leren en nooit te jong om ermee te beginnen.”

GERT VOS

Wethouder Gemeente Hoogeveen | Blijven Meedoen & Talentontwikkeling, Duurzamer Hoogeveen

Op 9 maart 2015 is in de bibliotheek van Hoogeveen de 20.152^e Taalmeter afgenomen, tijdens een bijeenkomst over laaggeletterdheid. Wethouder Gert Vos, Marja van Bijsterveldt en de Hoogeveense TaalHeld Ineke van der Weijde waren erbij aanwezig. De Taalmeter is een online instrument dat binnen 12 minuten een idee geeft of iemand goed genoeg kan lezen om soepel deel te nemen aan de samenleving. De gemeente Hoogeveen maakt al vanaf het begin actief gebruik van de Taalmeter.

Het begint met de Taalmeter

Wethouder Gert Vos: “Goed kunnen lezen en schrijven is voor jong en oud één van de belangrijkste vaardigheden om mee te kunnen doen. Hierbij geldt: je bent nooit te oud om te leren en nooit te jong om ermee te beginnen. Helaas zijn er in Hoogeveen relatief veel laaggeletterden. De Taalmeter is een mooi instrument om dit onderwerp bespreekbaar te maken en in kaart te brengen. We zetten de Taalmeter dus echt in als screeningsinstrument, waarna we gerichte actie kunnen nemen. Zo kan iedereen zien dat we het een serieus onderwerp vinden waarmee we mensen verder willen helpen.

Een goed vervolgtraject

In Hoogeveen wordt de Taalmeter onder meer ingezet bij mensen die zich voor een uitkering melden of een arbeidstraject ingaan. Er zijn hier al meer dan 120 Taalmeters ingevuld, waarvan ongeveer een kwart onder de norm voor 1F of 2F scoorden. Als iemand ‘onder de norm’ scoort, verwijzen we hem/haar naar de Taalhuis-coördinator voor een intake. Die kan dan de mate van geletterdheid bepalen en een passend traject

voorstellen. Zo benutten we de expertise van het Taalhuis en weten we zeker dat iemand goed terecht komt.

Lokale samenwerking

Hoogeveen is lid van het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe. Dat inspireerde ons om ook een plaatselijke alliantie aan te gaan. Samen met AlfaCollege, Stichting Welzijnswerk, Humanitas en Stichting Lezen & Schrijven voeren we op inspirerende wijze het Actieplan Hoogeveen Telt mee met Taal uit. Ook het Hoogeveense bedrijfsleven begint zijn verantwoordelijkheid te nemen. De één werkt met een intern taalprogramma voor zijn medewerkers, de ander is bezig om zijn teksten leesbaarder te maken. Prima initiatieven, want goed voorbeeld doet goed volgen.”

Lees- en schrijfmethode Succes! doet het goed.

De lees- en schrijfmethode Succes! is in 2015 ontwikkeld door de Vrije Universiteit Amsterdam en een redactieteam van Stichting Lezen & Schrijven. Succes! is speciaal voor laagopgeleide en laaggeletterde volwassenen met taalniveaus instroom tot 2F – een groep waarvoor nog te weinig specifieke methodes beschikbaar waren.

Heldere uitgangspunten

Succes! bestaat uit ruim 50 themaboekjes, waarin situaties uit het dagelijks leven en de werkomgeving van volwassenen centraal staan. Bijvoorbeeld het regelen van bankzaken, kinderen helpen met school of veilig werken. Vrijwilligers bekijken samen met de deelnemer welke onderwerpen voor hem of haar interessant zijn. Zo kunnen deelnemers hun taalniveau verbeteren aan de hand van thema's die dichtbij hen staan.

Succes! in de praktijk

De themaboekjes zijn beschikbaar voor partners van Taal voor het Leven. Vrijwilligers kunnen ermee leren werken via een speciale basistraining, workshop of een (aanvullend) webinar. We verbeteren Succes! voortdurend dankzij het programma 'Pionieren met Succes!', waarin partners en taalaanbieders structureel samenwerken. In de loop van 2015 zijn we ook gestart met het ontwikkelen van de rekenmethode Rekenen met Succes!.

“Dichterbij het dagelijks leven van volwassenen kun je bijna niet komen.”

JANNEKE MEIJER

Taalvrijwilliger met Succes! | Regio Almelo

Taalvrijwilligers vervullen een belangrijke rol om te komen tot een meer geletterd Nederland. Om hen te helpen laag-geletterden te leren lezen en schrijven is er nu de Succes!-reeks. Dit is een serie themaboekjes vol leesteksten en opdrachten die nauw aansluiten bij de leefwereld van de deelnemers. In 2015 hebben zo'n 160 partners Succes! boekjes besteld.

“Werken met Succes! is in de praktijk heel prettig”, vertelt Janneke. “Ik heb ook met andere methoden gewerkt, maar Succes! levert meer op. De deelnemers zijn bezig met teksten die ze in het dagelijks leven of op de werkvloer tegenkomen, over onderwerpen die hen echt aanspreken. Ze moeten zelf veel schrijven en hoeven van mij alleen de opdrachten te doen waar ze op dat moment iets aan hebben.

Flexibele methode

De variatie in onderwerpen is groot. Daardoor kun je ook makkelijker inhaken op speciale verzoeken of interesses van je cursist. In mijn aanpak werkt het twee kanten op: de cursist zegt waar hij behoefte aan heeft en daarnaast let ik zelf op wat leertechnisch goed is. Succes! maakt het eigenlijk heel makkelijk om met cursisten op maat te werken.

Stap voor stap vooruit

Ik vind het inspirerend mensen vooruit te zien gaan. Ik werk bijvoorbeeld met een cursist die heel slim delen van vragen in zijn antwoorden verwerkt en netjes in de boekjes werkt. En waar hij voorheen helemaal niets op papier durfde te zetten, doet hij dat nu wel. Hij is dan ook zeer gemotiveerd om volgende stappen te zetten. Nieuwe Succes!-boekjes kan ik eenvoudig voor hem bestellen via het Taalpunt, dat hier in de bibliotheek zit, dus dat is goed geregeld.”

“We denken niet meer vanuit de vraag, maar vanuit ervaringen.”

LIDY HAMPSINK

Projectleider Rayon Oost |
Stichting Lezen & Schrijven

Lidy Hampsink weet als geen ander wat er speelt bij de pilots van Taal voor het Leven. Het gaat om het bouwen van bruggen en leggen van contacten. Ze is nu projectleider in Rayon Oost en heeft de Taal voor het Leven-regio Twente opgezet. Daarbij liet ze uiteenlopende partijen samenwerken en hielp anderen op weg om samen aan de slag te gaan.

Doen waar je goed in bent

“De aanpak van laaggeletterdheid krijgt gelukkig een steeds grotere prioriteit bij steeds meer lokale overheden”, zegt Lidy Hampsink. “Ook in 2015 hebben we met Taal voor het Leven weer flinke stappen kunnen zetten binnen de regio. Altijd op basis van gebundelde krachten en één focus: het vinden van mensen en organisaties die hetzelfde doel nastreven, maar wel vanuit hun eigen expertise en de specifieke rol die zij (moeten) vervullen. Om de ‘grote vier’ kun je natuurlijk nooit heen: de gemeente, het roc, de bibliotheek en welzijnszorg. Maar er zijn nog zoveel méér partijen die je op een zinvolle manier kunt aanhaken. Als je die binnen de samenwerking allemaal laat doen waar ze goed in zijn, is het effect het grootst. Daar heb ik dus werk van gemaakt.

Verankeren in de breedte

Ook heb ik gemeenten en fondsen gestimuleerd om verder te kijken dan alleen het potje ‘onderwijs’. Taalvaardigheid helpt mensen namelijk vooruit op allerlei terreinen, van gezonder leven tot het vinden van werk. Je moet laaggeletterdheid dus zo snel mogelijk signaleren en dit verankeren in bestaande werkprocessen. Zoals Taalmeters bij het UWV en 3-minutentestjes bij gemeenten. Of gewoon het stellen van slimme vragen tijdens intakegesprekken.

Aanmeldingen via Jarabee

Een mooi praktijkvoorbeeld is Jeugdzorgorganisatie Jarabee. Voor deze organisatie is het belangrijk dat in heel Twente een taalnetwerk is, omdat hun cliëntenbestand niet stopt bij een gemeentegrens. Na een proefperiode heeft Jarabee in 2015 vaste intakevragen over het beheersen van relevante

vaardigheden opgenomen in hun processen. Binnen Jarabee inventariseert een coördinator de uitkomsten en doorverwijzingen. In een paar maanden zijn hierdoor 25 aanmeldingen gekomen van ouders, die hun basisvaardigheden willen verbeteren.”

2016 en verder

Drie ministeries slaan de handen ineen om meer mensen te bereiken. Minister Bussemaker (OCW), minister Asscher (SZW) en staatssecretaris Van Rijn (VWS) besloten in 2015 om voor de aanpak van taal (laaggeletterdheid en leesbevordering) in de periode 2016-2018 samen € 18 miljoen per jaar uit te trekken.

Het driejarig programma Tel mee met Taal heeft het doel 45.000 laaggeletterden te scholen en 1 miljoen basisschoolkinderen te bereiken met leesbevordering. Gemeenten hebben hierin een lokale regierol.

Taal voor het Leven in 35 arbeidsmarktregio's

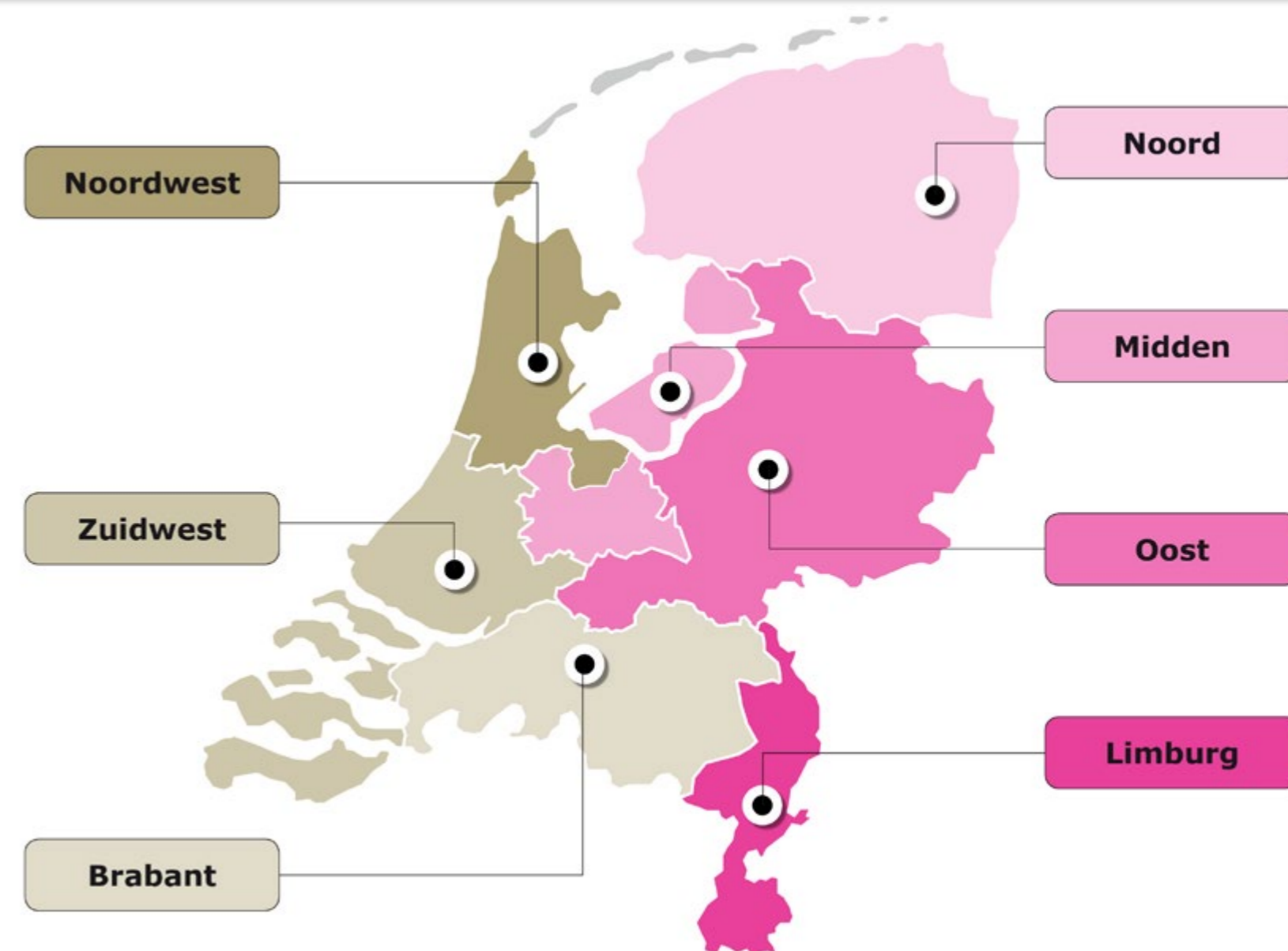
De bewezen effectieve netwerkaanpak Taal voor het Leven speelt een belangrijke rol binnen Tel mee met Taal. Met deze aanpak versterken we samen met partnerorganisaties lokale netwerken in heel Nederland. Vanaf januari 2016 doen we dat in 35 arbeidsmarktregio's.

Onze lokale teams leveren daarbij kennis, instrumenten en materialen. We ondersteunen gemeenten en lokale partijen om 45.000 mensen duurzaam te helpen om beter te lezen en schrijven, rekenen en werken met de computer. Een brede waaier van organisaties zoals UWV,

roc, en ziekenhuis, maar ook bibliotheken, bedrijven, huisartsenposten en schuldhulpmaatjes. We haken aan bij gemeentelijk beleid op het gebied van educatie en leggen verbindingen in domeinen als gezondheid, armoede en werkgelegenheid.

Tel mee met Taal vanaf 2016

- Ondersteuningsprogramma in 35 arbeidsmarktregio's.
- Meer dan 45.000 Nederlanders leren beter lezen en schrijven, rekenen of werken met de computer.
- Leesbevordering voor 1 miljoen basisschoolkinderen.
- Lokale infrastructuren en middelen koppelen aan duurzame samenwerking in de regio.

TAAL VOOR HET LEVEN BESTRIJKT MET INGANG VAN 2016 HEEL NEDERLAND DOOR MIDDEL VAN ZEVEN RAYONS.

Taalhuizen en Taalpunten

EVA

Marcelle Hendrickx

Instrumenten

Gert Vos

Uitgavereeks Succes!

Janneke Meijer

Lidy Hampsink

Vooruitblik 2016

Niedrlknpargereek
(bom) erenst asjsbadf yu ktomshu
(fmordtho-lanemtiksm) werdijsrđ
Atr., 5.2.11 tui ed VPA

Samen maken wij verhalen

Agendering

Moeite hebben met lezen en schrijven heeft grote gevolgen voor het dagelijks leven. De gevolgen van laaggeletterdheid zijn overal in de samenleving merkbaar. Zo weten we dat laaggeletterden minder gezond zijn en vaak hun medicatie verkeerd gebruiken. Ook in bedrijven kan laaggeletterdheid een drempel vormen om bijvoorbeeld veiligheidsinstructies goed op te kunnen volgen. Daarom zette Stichting Lezen & Schrijven zich ook in 2015 in om laaggeletterdheid op vele terreinen op de agenda te krijgen via onder meer de inzet van Taalambassadeurs en de Week van de Alfabetisering.

Gezondheid
Internationaal

🗨️ Sonja Bleuland van Oordt

🗨️ Wanda Krouwel

Gezin

🗨️ Natasja Vos

🗨️ Esther de Wit

Week van de Alfabetisering

Bedrijven

🗨️ André Hertog

🗨️ Jessica Dorr

Taalambassadeurs

🗨️ Hank Gronheid

🗨️ Rob Weijers

Gezondheid

Aandacht voor laaggeletterdheid en gezondheid blijft belangrijk, want moeite hebben met het begrijpen en zelf schrijven van eenvoudige teksten kan ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid. Laaggeletterden maken meer gebruik van gezondheidszorg, ze leven gemiddeld negentien jaar in minder goede gezondheid en zes jaar korter dan geletterde mensen. Door slim samenwerken kunnen we gezondheidsachterstanden verkleinen. Hierbij zijn goede gezondheidsvaardigheden cruciaal en geletterdheid is daarvan de basis.

Alles is gezondheid...

Stichting Lezen & Schrijven is actief deelnemer aan het Nationaal Programma Preventie Alles is gezondheid... en in 2015 mede-initiatiefnemer van de **Alliantie gezondheid en geletterdheid**. Een samenwerking van partijen uit de zorg, het bedrijfsleven, welzijn en onderwijs met de ambitie mensen naar een hoger taalniveau te brengen. Eind 2015 hebben al 45 partijen zich aangesloten bij de Alliantie gezondheid en geletterdheid en dat aantal blijft groeien.

Activeren via Taal maakt gezonder

Marieke Wiebing, coördinator Gezin en Gezondheid: "We werken actief samen met de zorgsector. We brengen als stichting laaggeletterdheid onder de aandacht en zetten ons vooral ook in om zorgverleners te activeren. Bij de campagne Taal maakt gezonder is de focus in 2015 verschoven van het bewust maken van laaggeletterdheid, naar de aanpak ervan. We ontwikkelen instrumenten om zorgverleners te ondersteunen, laaggeletterdheid te signaleren en patiënten te helpen aan passende scholing. We stimuleren onderlinge samenwerking. Samen met de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen organiseerden we bijvoorbeeld de inspiratiebijeenkomst voor koploperziekenhuizen, waar vol enthousiasme goede voorbeelden en ideeën over de aanpak van laaggeletterdheid zijn uitgewisseld. Een initiatief dat in 2016 zeker een vervolg krijgt."

Instrumenten

Om zorgverleners te ondersteunen bij het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden, ontwikkelden we verschillende instrumenten. In 2015 lanceerden we onder meer het screeningsinstrument **Taalverkenners Zorg** en de **e-learning Taal maakt gezonder**. Met de e-learning kunnen zorgverleners in 45 minuten kennis opdoen over laaggeletterdheid, laaggeletterden herkennen en hen motiveren tot het volgen van taalscholing. Dit instrument lanceerden we op de gezondheidsdag van de Week van de Alfabetisering 2015 bij de Antes Groep in Rotterdam. Omdat het gezondheidsprogramma eind 2015 stopt, hebben we al onze instrumenten en materialen voor de zorgsector geschikt gemaakt voor Taal voor het Leven."

Gezondheid
Internationaal

 [Sonja Bleuland van Oordt](#)
 Jessica Dorr

 Wanda Krouwel
Taalambassadeurs

 Gezin
 Hank Gronheid

 Natasja Vos
 Rob Weijers

Esther de Wit

Week van de Alfabetisering

Bedrijven

André Hertog

“Je kunt alleen iets bereiken als je commitment toont.”

SONJA BLEULAND VAN OORDT
Hoofd programmabureau | Alles is Gezondheid...

Het Nationaal Programma Preventie Alles is gezondheid... is een maatschappelijk programma, waarin publieke en private organisaties samenwerken om de gezondheid in Nederland te verbeteren. Onderdeel van dit programma, dat in 2013 is opgestart, is de Alliantie gezondheid en geletterdheid.

“Met Alles is gezondheid... willen we actief zijn om het probleem van laaggeletterdheid terug te dringen,” zegt Sonja Bleuland van Oordt. “Want laaggeletterdheid heeft direct invloed op de gezondheid en de kwaliteit van leven. Zo weten we dat laaggeletterden zich psychisch en fysiek veel gezonder voelen als ze hun taalvaardigheid verbeteren.

Diversiteit aan partners

Om actiever te gaan strijden tegen laaggeletterdheid, wilden we zoveel mogelijk hulp inroepen van maatschappelijke organisaties, waaronder zorginstellingen en instanties als Stichting Lezen & Schrijven. Dat resulteerde in de Alliantie gezondheid en geletterdheid, waarvan de Stichting mede-initiatiefnemer is. Al snel meldden zich tientallen partners, met een opvallende diversiteit: van schoonmaakbedrijven tot huisartsenposten.

Pledge

Wij werken in deze alliantie met een ‘pledge’. Dat maakt de alliantie volwassener en structureler. Focus van die pledge is dat zoveel mogelijk laaggeletterden taalscholing gaan volgen, en dat minimaal 50% van hen na een half jaar taal beter kan toepassen in de praktijk. Onderliggende doelstellingen zijn het vinden van 4.500 taalvrijwilligers, het screenen van minimaal 25.000 mensen op laaggeletterdheid via bijvoorbeeld de Taalmeter of Taalverkenners, en het vinden van minimaal 15.000 mensen die

moeite hebben met lezen en schrijven. Inmiddels is de alliantie al op tal van plaatsen succesvol. Een aantal van die successen is gebundeld in de uitgave [Taal is van Levensbelang](#).

Serieuze bedoelingen

Je kunt overigens niet zomaar bij de alliantie naar binnen wandelen. Ik zie er persoonlijk op toe dat alleen partijen aansluiten die serieus met het

onderwerp bezig zijn en echte betrokkenheid tonen. Je moet echt willen investeren in het verbeteren van taalvaardigheid – en daarmee in de gezondheid in het algemeen!”

“Als onze patiënten en wij elkaar beter begrijpen, is dat een gezonde ontwikkeling.”

WANDA KROUWEL

Stafmedewerker Directie Product- en marktontwikkeling | Antes

Eén op de twee Nederlanders (48%) kan zelf niet goed de regie voeren over gezondheid, ziekte en zorg. Dat komt doordat zij moeite hebben met basisvaardigheden als lezen, schrijven, rekenen of digitaal werken.

Maar in de gezondheidszorg zijn veel behandelingen, formulieren, informatiefolders en taalgebruik wél op die basisvaardigheden afgestemd. Antes, een grote GGZ-instelling uit Rotterdam en omstreken, gaat het probleem te lijf met steun van Stichting Lezen & Schrijven.

Alles begint met goed communiceren

“Bij Antes ervaren we dagelijks het belang om helder met cliënten te kunnen communiceren”, zegt Wanda Krouwel. “Hoe beter we kunnen aansluiten bij hun beleving, des te effectiever wordt onze zorg. En dat komt het herstel van onze cliënten ten goede.

Project Basisvaardigheden

We werken sinds begin 2015 met een meerjarenplan op het gebied van laaggeletterdheid, waarbij we heel praktijkgericht zijn gaan denken. Inmiddels hebben we onze folders vereenvoudigd (naar B1-niveau) en afgelopen zomer 100 Taalmeters afgenomen bij cliënten wonend op de locaties voor Beschermd Wonen. Met ons project Basisvaardigheden maken we onze medewerkers bewust van de impact van lage basisvaardigheden. Durft een patiënt bijvoorbeeld wel te zeggen wat hij denkt? Kan hij uitleggen wat hij voelt? Beseft hij wat een diagnose inhoudt? Snapt hij de bijsluiters? Als ons project aanslaat, zal het antwoord straks vier keer ‘ja’ zijn!

Geslaagde Week van de Alfabetisering

Tijdens de Week van de Alfabetisering hebben we het thema laaggeletterdheid op de kaart gezet met een mooie mix van activiteiten voor cliënten, medewerkers en ketenpartners. Dat varieerde van workshops ‘Eenvoudig schrijven’ tot het lanceren van de e-learning en afnemen van 150 Taalverkenners Zorg. Het project Basisvaardigheden heeft ons een nominatie voor de ABC-prijs (Stichting ABC, de landelijke belangenbehartiger van en voor laaggeletterdheid) opgeleverd.

E-learning Taal maakt gezonder

Verder hebben we veel profijt van de e-learning Taal maak gezonder, die we samen met de stichting hebben ontwikkeld. Zorgverleners leren binnen het uur laaggeletterdheid bij cliënten herkennen. Je kunt die e-learning direct toepassen in de praktijk en het handige is: je kunt ermee aan de slag als het jou uitkomt, bijvoorbeeld in een nachtdienst.”

Gezin

Bijna 14% van alle kinderen in Nederland loopt het risico om op latere leeftijd onder de noemer ‘laaggeletterd’ te vallen. Een groot aantal kinderen begint de basisschool met een taalachterstand. En dat zijn niet alleen allochtone kinderen, maar alle kinderen die thuis te weinig worden gestimuleerd op taalgebied. Daarom is het belangrijk al op jonge leeftijd bezig te zijn met taal. Daarin is ook een rol voor ouders weggelegd.

DE VIDEO “HET VERHAAL VAN LISA” VERTELT HET VERHAAL VAN HET BELANG VAN TAALSCHOLING EN BASISVAARDIGHEDEN VOOR KINDEREN EN OUDERS.

Kraamzorg

De Kraamzorg draagt bij aan de belangrijke eerste stap in taalontwikkeling. Naast taalachterstanden bij kinderen brengt laaggeletterdheid bij ouders ook op andere vlakken problemen met zich mee. Deze ouders hebben vaker problemen met het begrijpen en toepassen van de uitleg van de kraamverzorgende over hygiëne, voeding of veilig slapen. Het activeren van ouders om hun eigen laaggeletterdheid aan te pakken door bijvoorbeeld het volgen van een taal cursus, is onderdeel van het programma.

Voor kraamverzorgenden hebben we in 2015 een e-learning met succes ingezet. In deze e-learning leren ze laaggeletterdheid bij ouders te herkennen, te bespreken en hen door te verwijzen naar taalscholing. Hierbij wordt uitgelegd hoe Taal voor het Leven werkt en kan worden gebruikgemaakt van een stappenplan, projectplan en informatie-materialen. In 2015 hebben 420 professionals de e-learning afgerond.

Aandacht voor ouders

Taalontwikkeling op vroege leeftijd is belangrijk. En alleen ouders die goed kunnen lezen en schrijven, kunnen hun kinderen op dit vlak goed stimuleren. Om laaggeletterde ouders te bereiken werkte Stichting Lezen & Schrijven in 2015 samen met onder meer de Kraamzorg, Jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en basisscholen. Kraamverzorgenden, jeugdartsen, jeugdverpleegkundigen, leidsters en leerkrachten spelen een belangrijke rol bij het tijdig herkennen van taalachterstanden bij kinderen en hun ouders.

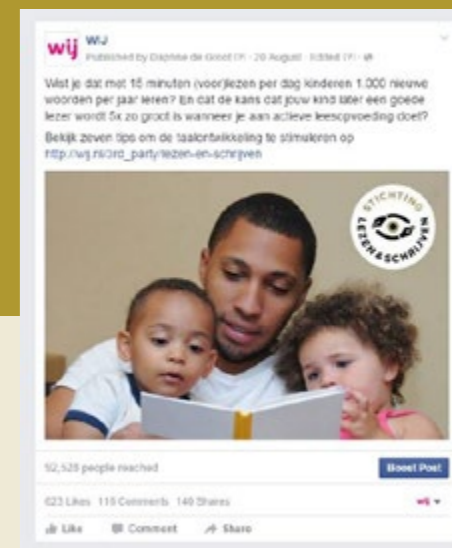
Samenwerking rond taaltips

Stichting Lezen & Schrijven werkt sinds enkele jaren samen met Dromenjager (het bedrijf achter Woezel & Pip) en Stichting Lezen rond Boekstart. Die samenwerking hebben we in 2015 uitgebreid met WIJ Special Media om ook via hen bij (groot)ouders het belang van taalontwikkeling onder de aandacht te brengen en ze bekend te maken met de positieve gevolgen van voorlezen en praten tegen jonge kinderen. We ontwikkelden **taaltips**, onze gezamenlijke acties kregen veel aandacht en persoonlijke verhalen hebben de kracht van voorlezen onderstreept.

‘Alles om mijn dochter te helpen’

HENDRIK DE KUBBER (37) werkte vooral met zijn handen. Op de praktijkscholen was hij niet veel verder gekomen met lezen dan de maan-roosvis-plankjes. Tot hij op zichzelf ging wonen en de brieven die hij ontving niet kon ontcijferen. “Tijd om mijn achterstand aan te pakken. Er ging een wereld voor me open na de opleiding Nederlands aan het roc. Ik kon ineens de aanbiedingen in de supermarkt en ondertiteling op televisie lezen! Toen mijn dochter Resa (3) werd geboren, zag ik in hoe belangrijk het is om goed te kunnen lezen en schrijven. Ik lees elke dag voor als ze naar bed gaat. Favoriet zijn de Dikkie Dik boekjes, maar ook wel eenvoudige sprookjesverhalen. Voor het eten zingen we een liedje, dat hoort er echt bij: Smakelijk eten! Op een regenachtige dag wil ze nog wel eens een wat moeilijker boekje pakken, en dat is ook goed voor mijn eigen leesvaardigheid.”

Uit: Taalontwikkeling special in WIJ (van WIJ Special Media), september 2015.

“We proberen voor ouders zoveel mogelijk drempels weg te nemen.”

NATASJA VOS

Teamleider peuterconsulenten | CJG Rijnmond

CJG Rijnmond begeleidt en adviseert onder meer ouders van peuters. Als teamleider zorgt Natasja Vos ervoor dat haar peuterconsulenten zich bewust worden van laaggeletterdheid, zodat ze in hun contact met ouders de signalen herkennen van laaggeletterden en ze kunnen doorverwijzen naar taaltrainingen. CJG Rijnmond is sinds februari 2015 aangesloten bij de Alliantie gezondheid en geletterdheid en werkt met diverse instrumenten van Stichting Lezen & Schrijven.

Leren signaleren

Natasja Vos: “Via jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen komen zo’n 2500 ouders per jaar terecht bij onze peuterconsulenten, omdat hun kinderen extra steun kunnen gebruiken in leren begrijpen en spreken van de Nederlandse taal. Zij moedigen ouders aan om hun kind zo jong mogelijk in te schrijven op een peuterspeelzaal met een taalprogramma. Maar in veel Rotterdamse wijken zien we ook ouders die zélf de taal niet beheersen. Waaronder vluchtelingenouders, die soms heel slim zijn, maar onze taal nog niet beheersen. Aan onze peuterconsulenten de taak om dat te signaleren. En daar worden ze sinds 2015 ook in getraind door de stichting.”

Meerdere wegen

“Die samenwerking verloopt succesvol op meerdere fronten. In 2015 organiseerde de stichting een Taalmarkt met taalaanbieders voor

onze 22 peuterconsulenten. Dat heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd. Onze peuterconsulenten maken ook veel gebruik van de Taalzoeker en ze verwijzen ouders voor meer informatie bijvoorbeeld door naar de bibliotheken waar de stichting actief is.”

Bespreekbaar maken

“Als peuterconsulent wil je laaggeletterden bereiken en hun taalprobleem bespreekbaar maken. Maar hoe doe je dat zonder dat iemand dichtklapt? De stichting biedt hiervoor een training. Deze training is heel succesvol en moet zeker worden voortgezet. Daarbij zou een jaarlijkse opfriscursus wenselijk zijn, zodat onze kennis op peil blijft, ook als medewerkers komen en gaan.”

Met dank aan de stichting

“Door de samenwerking met de stichting zijn onze peuterconsulenten nu beter getraind in het herkennen van laaggeletterdheid. Ze hebben prima contact met alle taalaanbieders en kunnen ouders goed voorlichten. Hierdoor worden veel drempels verlaagd. Als ouders alles zelf moeten uitzoeken, kost dat teveel tijd en dan haken ze vaak af.”

ESTHER DE WIT

Hoofd Vakteam Volwassenen |
 Bibliotheek Oostland

Sinds eind 2014 werkt Bibliotheek Oostland als Taalhuis met de cursus Taal voor Thuis van Stichting Lezen & Schrijven. Een cursus voor ouders van peuters, kleuters en kinderen op de basisschool, die bestaat uit twintig bijeenkomsten van één dagdeel, bedoeld om taalachterstand bij kinderen te voorkomen.

“Toen we hiermee in Pijnacker begonnen, hebben we dat meteen samen met het roc opgepakt”, vertelt Esther de Wit. “Die samenwerking verloopt tot nu toe erg goed. Al is er wel een beperking, maar daar gaan we creatief mee om. Het roc mag per school maar tien weken meedoen. Daarna moeten onze eigen vrijwilligers het overnemen.

Oefenboekjes

We werken graag met de speciaal ontwikkelde oefenboekjes van Stichting Lezen & Schrijven voor ouders met peuters en kleuters (2-5 jaar) of met schoolgaande kinderen (6-12 jaar). De onderwerpen van die boekjes sluiten mooi aan bij de thema’s waar de kinderen op school mee bezig zijn. Zo leren we ouders om de

taalvaardigheid van hun kinderen te stimuleren via taalspelletjes of vragenstellen. En we oefenen met hen hoe ze kunnen helpen bij huiswerk of zelf tienminutengesprekken kunnen voeren.

Positieve effecten

Door de ouders te betrekken bij de (taal)-ontwikkeling van hun kind en allerlei activiteiten op school, zien we ook dat ze meer aandacht voor het leren van hun kinderen krijgen. Bovendien worden ze zelf beter in lezen en schrijven, rekenen en omgaan met de computer. Hierdoor kunnen ze hun kinderen nóg gericht helpen. We zien nú al dat ouders door Taal voor Thuis enthousiast raken en dat hun kinderen beter gaan presteren.

We gaan door

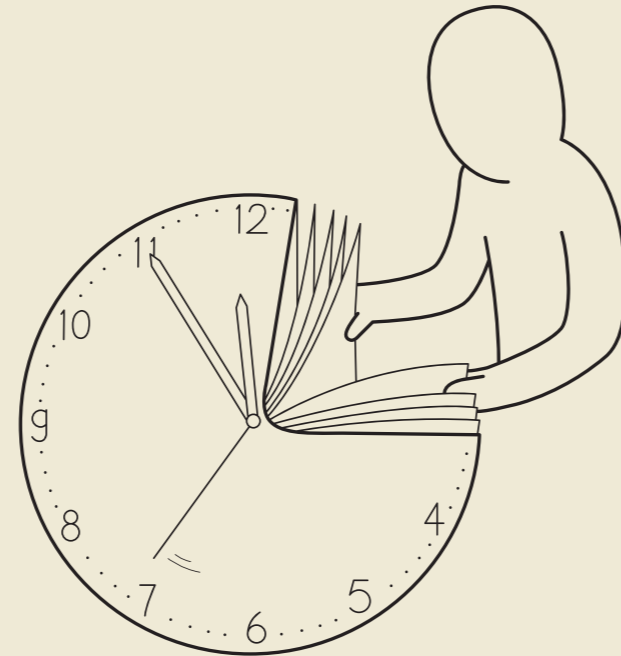
Een mooi voorbeeld is basisschool De Keizerskroon. Daar zijn in 2015 drie deelnemers na Taal voor Thuis doorgestroomd naar het ROC Mondriaan, vier kwamen naar onze eigen Taalontmoeting en twee zijn vrijwilliger geworden bij ons. Dit zagen we ook bij de Josephschool. En bij peuteropvang Skippy Pepijn heeft bijna iederéén zich na afloop bij onze Taalontmoeting gemeld. In het Oostland hebben we inmiddels 115 taalvrijwilligers en 260 mensen met een taalvraag. Als bibliotheek hebben we contact met alle 50 scholen in de regio, dus voorlopig kunnen we hier nog wel even door met Taal voor Thuis!”

“Ouders helpen scholen, hun kinderen én zichzelf met Taal voor Thuis.”

Week van de Alfabetisering

Ieder jaar in september organiseert Stichting Lezen & Schrijven rond Wereldalfabetiseringsdag de Week van de Alfabetisering. In 2015 organiseerden honderden organisaties en particulieren tijdens deze week in totaal meer dan 5.600 evenementen rondom taal en geletterdheid. Stichting Lezen & Schrijven moedigt iedereen aan bij te dragen, om samen zo veel mogelijk aandacht te vragen voor het belang van geletterdheid.

Heel Nederland doet mee

Tijdens de Week van de Alfabetisering zijn in heel Nederland talloze grote en kleine acties en evenementen georganiseerd, om aandacht te vragen voor laaggeletterdheid. De week laat zien wat de omvang van het probleem is, maar ook welke activiteiten er allemaal zijn om het aan te pakken.

Bewustwording

Er zijn duizenden lokale initiatieven ontplooid om aandacht te vragen voor laaggeletterdheid. Van posters, Facebook-acties, koekjesverkoop en quizzen over laaggeletterdheid tot een vrijwilligersmarkt in Rotterdam en een voorleesbingo in Amsterdam. Ook landelijk zijn acties georganiseerd. Op alle tankstations van BP Nederland is aandacht gevestigd op het belang van goed kunnen lezen en schrijven en in elk filiaal van Hans Anders werd de hele week informatie over laaggeletterdheid uitgedeeld aan klanten.

Razend populaire voorleesacties

Op het gebied van 'laaggeletterdheid voorkomen' zijn landelijk honderden taalspelletjes en voorleesacties georganiseerd in buurthuizen, bibliotheken en op scholen. In samenwerking met de bibliotheek werd op meer dan dertig vestigingen van tuincentrum GroenRijk aandacht gevestigd op taal. In alle GroenRijk-vestigingen zijn de hele week voorleessessies gehouden en Paul van Loon lanceerde het nieuwe Dolfie Weerwolfjespel, terwijl meer dan 93.000 kinderen live online meekeken.

1 OP DE 9 MENSEN
HEEFT MOEITE MET
LEZEN EN SCHRIJVEN

Vaak kun je dankzij een bril weer beter lezen. Maar voor 1 op de 9 volwassen Nederlanders is dit niet voldoende. Zij hebben, ongeacht een bril, moeite met lezen en schrijven. Voor deze mensen zijn dagelijkse handelingen als e-mailen of reizen met openbaar vervoer moeilijk.

Gelukkig zijn er ook hulpmiddelen om beter te leren lezen en schrijven! Er zijn verschillende vormen van scholing en begeleiding. Op maat en dicht bij u in de buurt. Bent u of kent u iemand die moeite heeft met lezen en schrijven? Bel dan **0800 023 4444** voor gratis advies en coaching! Wilt u zelf iemand op weg helpen? Kijk dan op de achterkant van deze flyer.

Maak kans op een complete bril!

Ga naar tijdvoortaal.nl/hansanders en doe mee!

Week van de Alfabetisering

Woezel & Pip-voorleesactie

Een ander mooi voorbeeld is de succesvolle Woezel & Pip-voorleesactie. Chantal Janzen las voor uit een speciaal Woezel & Pip-boekje dat tegelijkertijd door 5.000 ouders is voorgelezen in kinderopvang-organisaties in het hele land. Een samenwerking met Dromenjager (het bedrijf achter Woezel & Pip) en BoekStart (een gezamenlijk project van de Koninklijke Bibliotheek en Stichting Lezen).

Chantal Janzen: “Je kunt niet vroeg genoeg beginnen met voorlezen. Het is een fijne gewoonte waarbij je samen in een andere wereld belandt. Al met 15 minuten voorlezen per dag kun je taalachterstand en daarmee ook laaggeletterdheid op latere leeftijd voorkomen.”

Moeite met Lezen Ofzo?

Om landelijk binnen de zorg extra aandacht te schenken aan taalscholing voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven, is de bezoekersactie Moeite Met Lezen Ofzo? georganiseerd. Een groot aantal ziekenhuizen en zorginstellingen in heel Nederland nam hieraan deel.

Nieuwe Taalpunten geopend

In verschillende gemeenten werden tijdens de Week ruim 20 nieuwe Taalpunten geopend. Lokaal zijn veel mooie acties georganiseerd zoals open lessen op roc's, in buurthuizen en bibliotheken, zelf raps schrijven en optreden, samen een verhaal schrijven of recepten begrijpen, dictees, schrijfwedstrijden en schrijfestafettes.

Almere lanceert Taalverkennen

Samen met drie Taalambassadeurs uit Almere heeft Paul van Meenen, onderwijswoordvoerder van de Tweede Kamerfractie van D66, officieel de eerste Taalverkennen gepresenteerd. Met de Taalverkennen kan in slechts 3 minuten iemands leesvaardigheid worden gecheckt. Hiermee geeft de Taalverkennen een eerste indicatie van mogelijke lees- en schrijfproblemen.

Week van de Alfabetisering

En we lezen nog lang en gelukkig!

Sinds 2013 werken we samen met attractiepark de Efteling. In 2015 werden de hele maand september bij de entree 150.000 boekjes vol taalspelletjes, raadsels, quizzen en een speurtocht uitgedeeld om spelenderwijs te laten zien hoe leuk taal en verhalen zijn. Ook de voorleessessies in het Sprookjesbos door bekende Nederlanders als Lieke van Lexmond, Ron Boszhard, Bart Boonstra en Jetske van den Elsen waren een doorslaand succes.

Erevoorzitter H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden en Marja van Bijsterveldt, voorzitter van de stichting, openden de Week van de Alfabetisering:

Prinses Laurentien: “Er is maar één manier om laaggeletterdheid met succes aan te pakken: gezamenlijk. De roc’s, gemeenten, vrijwilligersorganisaties, zorgverleners, kinderopvanginstellingen en enkele werkgevers hebben samen al verschrikkelijk veel bereikt, maar we zijn er nog niet.”

Van Bijsterveldt: “Je merkt deze week echt een beweging in Nederland. Het verheugt me om te zien dat iedereen zich zo sterk inzet voor het terugdringen van laaggeletterdheid.”

PRINSES LAURENTIEN, MARJA VAN BIJSTERVELDT EN DE SPROOKJES-SPROKKELAAR UIT DE EFTELING OP HET BINNENHOF, OPENING WEEK VAN DE ALFABETISERING.

PRINSES LAURENTIEN, DE JURY, DE WINNAARS EN MARJA VAN BIJSTERVELDT KORT NA DE UITREIKING VAN DE NATIONALE ALFABETISERINGSPRIJZEN.

Nationale Alfabetiseringsprijzen 2015

Stichting Lezen & Schrijven reikt jaarlijks namens het ministerie van OCW de Nationale Alfabetiseringsprijzen uit aan organisaties die zich inzetten voor een geletterde samenleving. Initiatieven op het gebied van agenderen, voorkomen en bestrijden worden gestimuleerd en zichtbaar gemaakt. Het gewonnen prijzengeld wordt ingezet om het project(idee) te ontwikkelen, uit te voeren en/of uit te breiden.
> 52 taalprojecten voorgedragen, 8.067 stemmen uitgebracht op genomineerden.

Winnaars:

Agendering: De Kraamvogel

Preventie: Kijk en Lees (Plan A Uitgevers)

Taalscholing: Taal en Ouderbetrokkenheid Taal en Financieel Ouderschap' (Poema & Qualitas i.s.m. Stichting EDUZA)

Vakjury

De vakjury: Abdelkader Benali (schrijver en tv-presentator), Inge Vossenaar (directeur mbo bij het ministerie van OCW), Stijn Fransen (actrice, danser, presentatrice en model), Marco Zeeman (Taalambassadeur)

Bedrijven

Laaggeletterdheid kost de samenleving jaarlijks circa € 560 miljoen (gemiddeld € 550,- per laaggeletterde). Kosten die vooral komen door een verminderde productiviteit. In veel bedrijven werken mensen die zóveel moeite hebben met lezen en schrijven, dat ze niet goed kunnen functioneren op de werkvloer. Ze kunnen bijvoorbeeld onvoldoende veiligheidsinstructies, bestelformulieren of personeelsbladen lezen. Dit heeft (naast de extra kosten) uiteraard veel invloed op de laaggeletterden zelf. In 2015 hebben wij banden aangehaald met verschillende bedrijven om ze te helpen laaggeletterdheid aan te pakken.

SUCCESS!-boekjes 'Veilig werken' voorbereiding VCA-basis

Een goede beheersing van de Nederlandse taal is essentieel voor het begrijpen en toepassen van veiligheidsvoorschriften en werkinstructies. Goede taalvaardigheden zijn noodzakelijk om als werknemer goed te kunnen functioneren. En om problemen met het behalen van het VCA-diploma terug te dringen. VCA staat voor Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers, en wordt in een breed scala aan bedrijven toegepast.

Nieuwe kansen

De ontwikkeling van de lees- en schrijfmethode Succes! bood nieuwe kansen om hier samen wat aan te doen. Tijdens gesprekken met bedrijven is het idee ontstaan om Succes!-themaboekjes te ontwikkelen die de stap voor laaggeletterde of laagopgeleide werknemers naar een VCA-cursus kleiner zouden kunnen maken. Dit was meteen een geweldige kans om laaggeletterden binnen bedrijven te bereiken. De aanpak via Succes! is breed gedragen, bijvoorbeeld bij een aantal bedrijven binnen de branche Afval & Milieu. Dit resulteerde in een vruchtbare samenwerking tussen Circulus Berkel, ACV, N.V. Haagse Milieu Service en Irado.

Via de Succes!-boekjes maken deelnemers kennis met verschillende onderdelen van VCA/veiligheid op de werkvloer. De boekjes zorgen ervoor dat:

- de stap voor werknemers naar oriëntatie op en het deelnemen aan een (voorbereidende) VCA-cursus kleiner wordt;
- werknemers gestimuleerd worden aan hun taalniveau te werken, een opstap naar Succes! als lees-en schrijf-methode.

Bedrijven en geletterdheid

Er zijn meer dan 700.000 laaggeletterde werknemers in Nederland, ongeschoold én geschoold. Bijna 40% van alle laaggeletterden heeft een vmbo- of mbo 1-diploma. Ongeveer 10% heeft een afgeronde opleiding mbo 2, 3 of 4. Werknemers kunnen lees- en/of schrijfproblemen hebben, zonder dat hun collega's dit door hebben.

In Nederland zou iedereen gelijke kansen moeten hebben, ook qua toegang tot de arbeidsmarkt. Als het taalniveau van laaggeletterden wordt verbeterd, is de kans groter dat iedereen op de juiste plek terecht komt. Daarbij worden ook digitale vaardigheden steeds belangrijker, om aan werk te komen én op de werkvloer. (Digi)taalvaardige mensen zijn minder afhankelijk van collega's, productiever en flexibeler inzetbaar. Ook zijn ze zelfredzamer, minder vaak ziek en hebben ze minder stress. Er is dus veel winst te behalen voor de laaggeletterden zelf, hun collega's én hun werkgevers.

Samenwerking

In 2015 hebben we actief de samenwerking gezocht met bedrijven om laaggeletterdheid via verschillende thema's onder de aandacht te brengen. Een mooi voorbeeld was de samenwerking met GroenRijk en Groupon in het kader van de Week van de Alfabetisering.

Bedrijven

Stimuleringsregeling

Mensen die moeite hebben met lezen en schrijven zijn in veel gevallen minder productief, vaker ziek, werken minder veilig en ze lopen meer risico werkloos te raken. Om werkgevers te stimuleren hier iets aan te doen, heeft Stichting Lezen & Schrijven de regeling in opdracht van de ministeries van OCW en SZW uitgevoerd. Bedrijven die medewerkers willen scholen konden gebruik maken van de stimuleringsregeling. Begin 2016 is de indieningstermijn gesloten.

Taalcursussen ruim 300 werknemers

Uiteindelijk zijn in totaal 29 bedrijven via de regeling aan de slag met het scholen van hun medewerkers en gaan naar verwachting meer dan 300 werknemers op taalcursus. De deelnemende bedrijven krijgen maximaal twee derde van het bedrag voor taalscholing terug. Het Rijk ontwikkelt op basis van de opgedane ervaringen met deze pilot regeling een vervolgregeling. Naar verwachting komt deze in 2016 beschikbaar.

Voorleesservice zet bedrijven aan tot lezen

T-Mobile startte tijdens de Week van de Alfabetisering met de Voorleesservice van Vaders voor Lezen. De Voorleesservice, een initiatief van de Leescoalitie, verspreidt elke maand een digitaal voorleesverhaal onder aangesloten bedrijven, om zoveel mogelijk vaders aan het voorlezen te krijgen. Daarmee stimuleren zij de taalontwikkeling bij hun eigen kinderen. De aftrap werd gedaan door Bruno Bruins, directievoorzitter UWV Nederland. Bruins: "Door kinderen te laten ervaren hoe leuk taal is, laat je hen stralen en stimuleer je hun algehele ontwikkeling. Taal is namelijk enorm belangrijk, ook bij het vinden van een nieuwe baan."

Ook kamerlid Michel Rog (CDA) was bij de lancering aanwezig. Als het gaat om het voorkomen en terugdringen van laaggeletterdheid is hij niet alleen een sterk voorstander van samenhangend overheidsbeleid. Hij ziet ook een duidelijke rol weggelegd voor bedrijven. "Als werkgever is investeren in het taalniveau van laaggeletterd personeel meer dan een slimme zakelijke keuze, het getuigt van eigentijds HR-beleid."

Taalverkener in de uitzendbranche

Stichting Opleiding en Ontwikkeling Flexbranche (STOOF) werkt met de Taalverkener. Tijdens de Week van de Alfabetisering is de Taalverkener gegeven aan 400 medewerkers op twee uitzendvestigingen (Timberland en PepsiCo) van respectievelijk Randstad en Inperson. De Taalverkener wordt grootschalig ingezet bij alle medewerkers (vast en flex) en van directie tot magazijnmedewerker. Hij is via de brancheorganisatie naar 3.500 uitzendvestigingen in Nederland verstuurd.

[Gezondheid](#)
[Internationaal](#)
[Sonja Bleuland van Oordt](#)
[Jessica Dorr](#)
[Wanda Krouwel](#)
[Hank Gronheid](#)
[Gezin](#)
[Rob Weijers](#)
[Natasja Vos](#)
[Esther de Wit](#)
[Week van de Alfabetisering](#)
[Bedrijven](#)
[André Hertog](#)

“Bedrijf en medewerker hebben baat bij betere taalvaardigheid.”

ANDRÉ HERTOOG
 Directeur | Irado

Bij Afval & Reinigingsbedrijf Irado is laaggeletterdheid goed op de kaart gezet. Er wordt veel aandacht besteed aan het belang van goede taalvaardigheden. Irado-directeur André Hertog ondertekende in april 2015 de ‘Alliantie Taal voor het Leven’ en eerder dat jaar de overeenkomst ‘Alles Is Gezondheid’. Met dit meerjarenplan pakt de organisatie samen met partners laaggeletterdheid actief aan in de gemeente Schiedam, en ook binnen de eigen organisatie.

Onder de werknemers van Irado bevinden zich veel laagopgeleiden en een groot aantal allochtone medewerkers. Het bedrijf hecht veel waarde aan educatie en zorgt ervoor dat langdurig werkzoekenden kunnen doorstromen naar een baan. Het behalen van het VCA-diploma is verplicht en samenwerking en veiligheid op de werkvloer zijn belangrijk. Irado besteedt daarom veel aandacht aan educatie en taaltrainingen zijn daarbij essentieel.

Hertog: “Vier jaar geleden startten we met taallessen voor onze medewerkers – in ons eigen opleidingslokaal, compleet met laptops, een digibord en les- en leesboeken. Het lesmateriaal is van Stichting Lezen & Schrijven. We huren een docent in en werken met taalvrijwilligers om twee keer per week trainingen aan te bieden. Ook vragen we regelmatig de medewerking van een ex-laaggeletterde, een Taalambassadeur. Het verhaal van laaggeletterdheid vanuit persoonlijk perspectief komt aan.

Training herkennen en Taalambassadeur

Twaalf vaste medewerkers, onze teamleiders, volgden de training ‘Hoe herken ik laaggeletterdheid’. Wanneer iemand bijvoorbeeld meerdere malen zakt bij het halen van het VCA-certificaat, is dat aanleiding het onderwerp ter sprake te brengen en naar de taaltraining te verwijzen. Inmiddels volgden zeventien vaste medewerkers en zestig werkzoekenden taallessen bij ons. De resultaten zijn goed.

Dankzij hun eigen inzet en de begeleiding hebben ze hun taalvaardigheden sterk verbeterd, worden ze zelfverzekerder en kunnen ze gemakkelijker de benodigde certificaten voor hun werk behalen.

Op de kaart in Schiedams bedrijfsleven

Via de Stichting Samenwerkende Serviceclubs Schiedam en de Lionsclub Schiedam schenken we ook buiten ons bedrijf veel aandacht aan laaggeletterdheid. We weten uit ervaring dat je er

als bedrijf baat bij hebt. Niet alleen krijgen je medewerkers meer zelfvertrouwen, hun ziekteverzuim wordt ook lager en ze presteren en communiceren beter. We hebben voorbeelden van mensen die gelukkiger op het werk verschijnen, trots zijn dat ze voor het eerst hebben voorgelezen aan hun (klein)kinderen of een e-reader hebben aangeschaft. De verbeterde taal kan mensen ook uit hun isolement halen, omdat ze in teamverband willen werken om zo nog beter Nederlands te leren.”

Internationaal

Een op de vijf mensen in Europa heeft onvoldoende lees-, schrijf- en digitale vaardigheden. Dit betekent dat ruim 55 miljoen Europeanen niet volledig kunnen participeren in de maatschappij. Daarom zet Stichting Lezen & Schrijven zich in om de Nederlandse kennis over de aanpak van laaggeletterdheid te exporteren. Omgekeerd laten we ons graag inspireren door de aanpak in andere Europese landen.

MARIANNE THYSSEN (R), EUROCOMMISSARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID, NEEMT EEN BRIEF VAN TAALAMBASSADEUR SAM RILEY (L) IN ONTVANGST TIJDENS DE AFSLUITING VAN LITERACY WEEK IN BRUSSEL.

Prinses Laurentien zet laaggeletterdheid Europees op de kaart

In haar rol als erevoorzitter van de Stichting ontmoette H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden in 2015 leden van de Europese Commissie en (ex-)laaggeletterden om laaggeletterdheid nog sterker op de Europese agenda te krijgen. Zij was tevens actief tijdens de Europese Week van de Alfabetisering (Literacy Week).

EEN FOTOTENTOONSTELLING IN HARTJE BRUSSEL MET DE PERSOONLIJKE VERHALEN VAN EX-LAAGGELETTERDEN. EÉN VAN DE 142 ACTIVITEITEN IN HET KADER VAN LITERACY WEEK.

Afronding ELINET: op naar een geletterd Europa

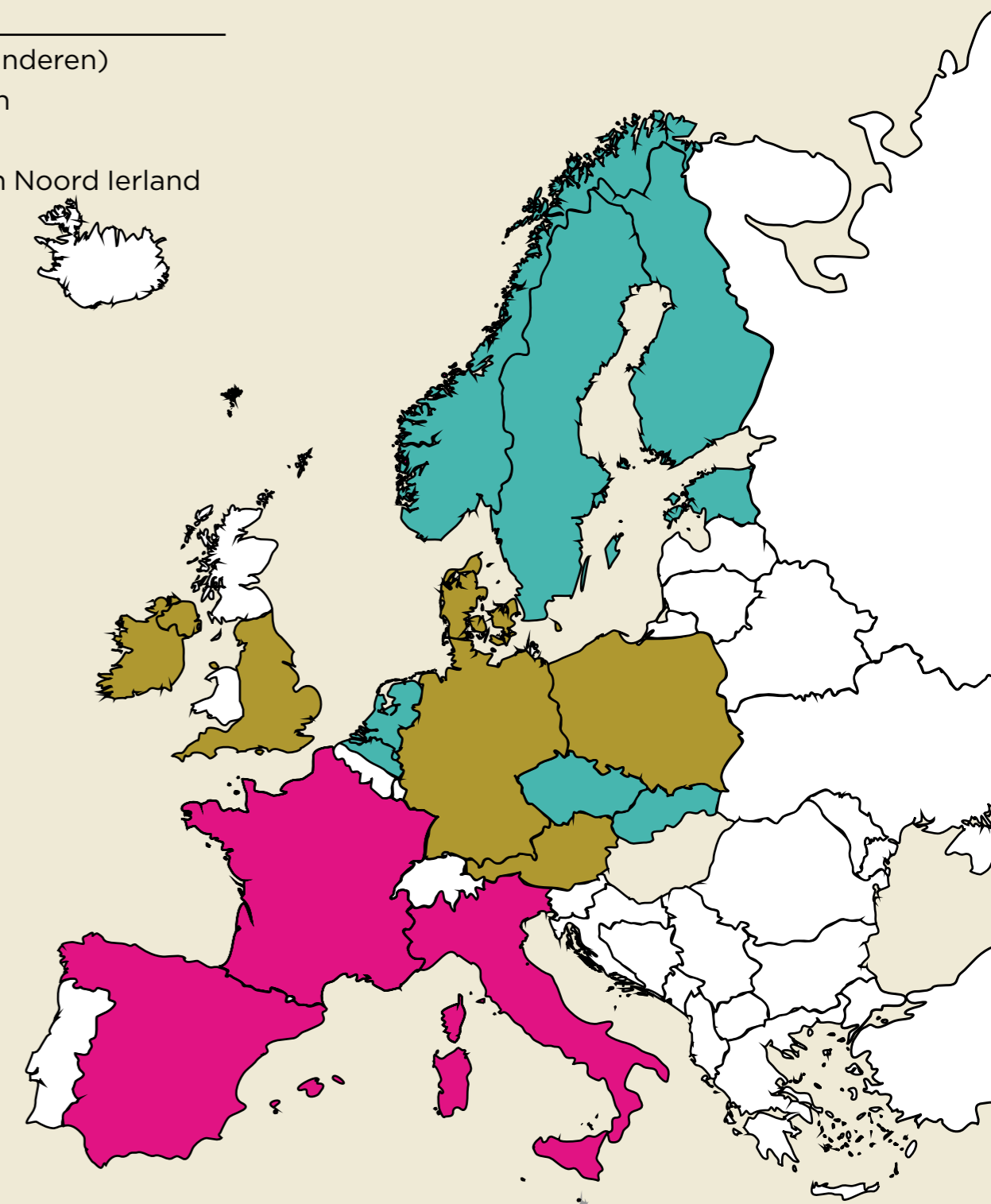
Sinds februari 2014 werkt Stichting Lezen & Schrijven als Teamleider Agendering & Campagnes mee aan ELINET: een project met deelnemers uit heel Europa om kennis uit te wisselen en nieuwe instrumenten te ontwikkelen in de strijd tegen laaggeletterdheid. In 2015 hebben we pilotcampagnes in verschillende Europese landen opgezet en een toolkit met campagne-instrumenten ontwikkeld. Hiermee kunnen organisaties in heel Europa aan de slag om de aanpak van laaggeletterdheid in hun gemeente, regio of land steviger op de agenda te zetten.

Bovendien hebben we de eerste Europese Week van de Alfabetisering (Literacy Week) georganiseerd. De campagne rond deze week heeft ervoor gezorgd dat het onderwerp ook in Brusselse kringen bekender is geworden. Zo is Eurocommissaris Thyssen, onder meer verantwoordelijk voor volwassenen-educatie, zeer geïnteresseerd in de aanpak van Taal voor het Leven. De laatste weken van 2015 stonden in het teken van de voorbereidingen van de ELINET slotconferentie in Amsterdam, januari 2016.

Percentage laaggeletterden per land

16,4% Gemiddeld

- 14,8% België (Vlaanderen)
- 15,8% Denemarken
- 17,8% Duitsland
- 16,6% Engeland en Noord Ierland
- 13,1% Estland
- 10,6% Finland
- 21,7% Frankrijk
- 17,5% Ierland
- 27,9% Italië
- 11,9% Nederland
- 12,5% Noorwegen
- 15,4% Oostenrijk
- 18,8% Polen
- 11,7% Slowakije
- 27,7% Spanje
- 11,9% Tjechië
- 13,3% Zweden

Internationaal

Public Libraries 2020: Libraries Change Lives

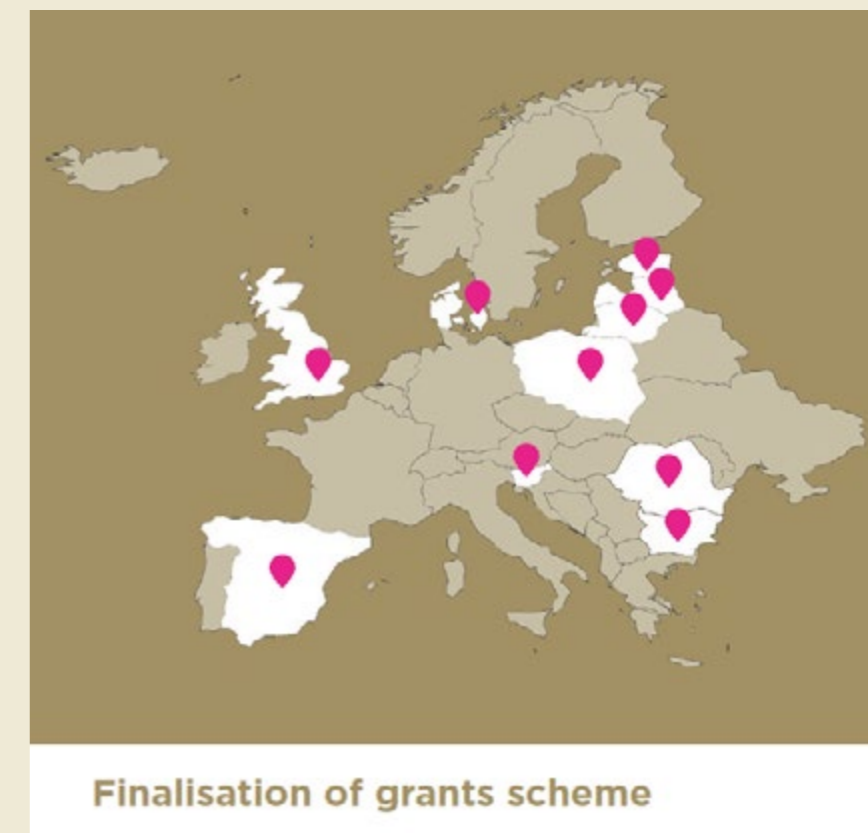
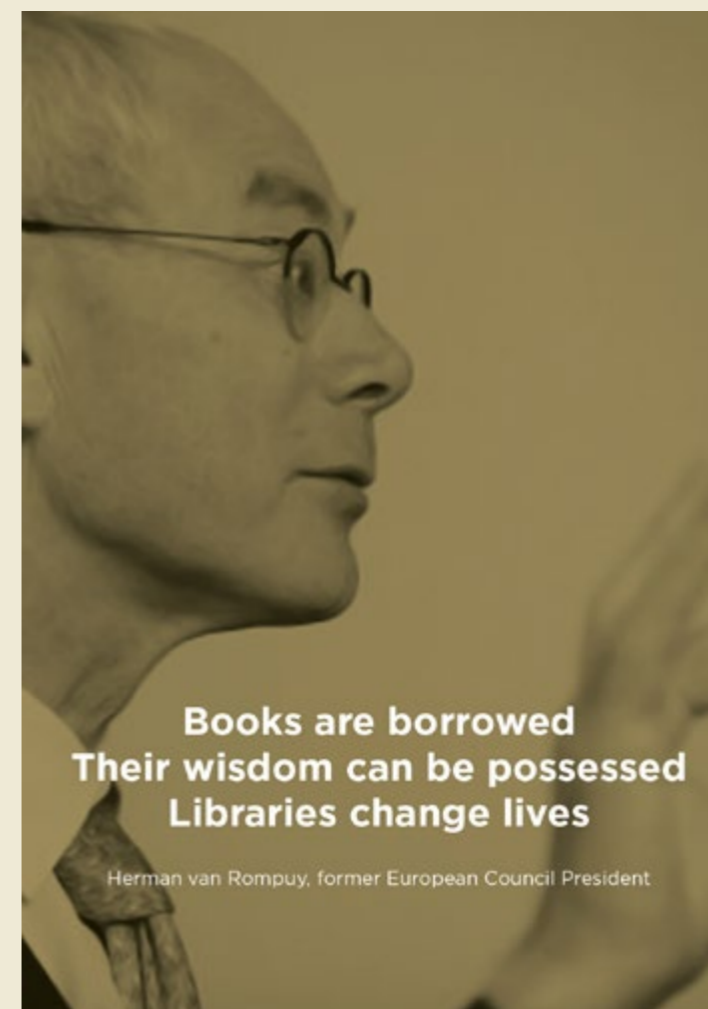
Dankzij een subsidie van de Bill & Melinda Gates Foundation voert Stichting Lezen & Schrijven vanuit Brussel het Europese bibliothekenproject Public Libraries 2020 (PL2020) uit. Als onderdeel daarvan (her)ontdekten in 2015 vijftien leden van het Europees Parlement de rol van bibliotheken bij het doorbreken van sociaal en digitaal isolement. De verhalen van hun bezoeken werden gebundeld in de digitale publicatie [Libraries Change Lives](#).

In de zomer van 2015 ging met financiering uit het Erasmus+ fonds het project Daily Innovators and Daily educators in Libraries van start. PL2020 is partner van dit project. Doel is om de rol van bibliotheken binnen volwasseneducatie te versterken.

Tevens zijn in 2015 via PL2020 overal in Europa initiatieven gesteund die de rol van bibliotheken in het terugdringen van laaggeletterdheid versterken. Meer informatie over PL2020 in 2015 is te lezen in het [Annual Report](#).

LIBRARIES CHANGE LIVES.

“Deuren openen naar een beter leven voor iedereen, dat is onze drijfveer.”

JESSICA DORR

Deputy director | Bill & Melinda Gates Foundation

Bibliotheken vormen een belangrijke bron van kennis en ontwikkeling voor de samenleving. Kennis die mede dankzij internet beter dan ooit toegankelijk is. Dagelijks komen 100 miljoen mensen naar de 65.000 Europese openbare bibliotheken om er boeken te lenen of hun (digitale) vaardigheden te ontwikkelen. Het project Public Libraries 2020 (PL2020), opgestart vanuit Brussel, is bedoeld om de belangrijke rol van openbare bibliotheken te onderstrepen en het beeld dat beleidsmakers hiervan hebben te actualiseren. PL2020 wordt ondersteund door de Bill & Melinda Gates Foundation.

Wereldwijde betrokkenheid

Jessica Dorr, deputy director van de Bill & Melinda Gates Foundation: “De Foundation is in 1997 gestart om in de VS bibliotheken en internet beter met elkaar te verbinden. Inmiddels ondersteunen wij met onze aanpak bibliotheken over de hele wereld, van kleine dorpjes tot grote steden. Daarmee dragen wij bij in de strijd tegen laaggeletterdheid. Toen we besloten om onze aandacht ook op Europa te richten, zochten we naar organisaties die zich sterk maakten voor meer geletterdheid. De Stichting Lezen & Schrijven is daarvan een sterk voorbeeld. Ons gezamenlijk Europees project PL2020 past dan ook volledig in de strategie van de Gates Foundation.

Meer toegang tot informatie

Onze voornaamste drijfveer als Foundation is: meer kansen voor iedereen, met als resultaat een gezond, rijk en productief leven. Geletterd zijn is daarbij een essentiële randvoorwaarde. Mensen die makkelijk toegang hebben tot informatie, slagen eerder in het leven.

Impactvolle filmpjes

Om de rol van openbare bibliotheken in Europa duidelijk te maken, heeft PL2020 in 2015 onder

meer filmpjes, een e-pub en een boek gelanceerd. De tientallen filmpjes vertellen de bijzondere verhalen van allerlei betrokkenen en laten zien dat openbare bibliotheken daadwerkelijk levens veranderen. Ze hebben een enorme impact, want de gefilmde situaties zijn voor iedereen herkenbaar. Daarnaast draagt het project bij aan het verbeteren van de beeldvorming bij politici en andere beslissers. Daardoor kan de aanpak van laaggeletterdheid op steeds meer steun rekenen.

Voorbeeldfunctie

PL2020 heeft als project een voorbeeldfunctie voor de rest van de wereld. Door de slag naar meer digitalisering te maken zorgen bibliotheken voor een betere aansluiting bij de samenleving, waardoor voor ieder individu deuren opengaan naar een beter leven. Om PL2020 en partners zoals de stichting hierin verder te ondersteunen, stellen we overigens niet alleen fondsen beschikbaar. Waar mogelijk bieden we ook ondersteuning in materiële zin en we helpen bij het vinden van geschikte nieuwe partners.”

Taalambassadeurs

Taalambassadeurs vertellen uit eigen ervaring over hoe het is om op latere leeftijd te leren lezen en schrijven. Zij leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan het zichtbaar maken van laaggeletterdheid in Nederland. Stichting Lezen & Schrijven en Stichting Belangenbehartiging Alfabetisering ABC bundelden in 2015 hun krachten bij het opleiden en ondersteunen van Taalambassadeurs.

De samenwerking tussen de stichtingen heeft in 2015 onder meer geresulteerd in nieuw trainingsmateriaal voor aankomende Taalambassadeurs.

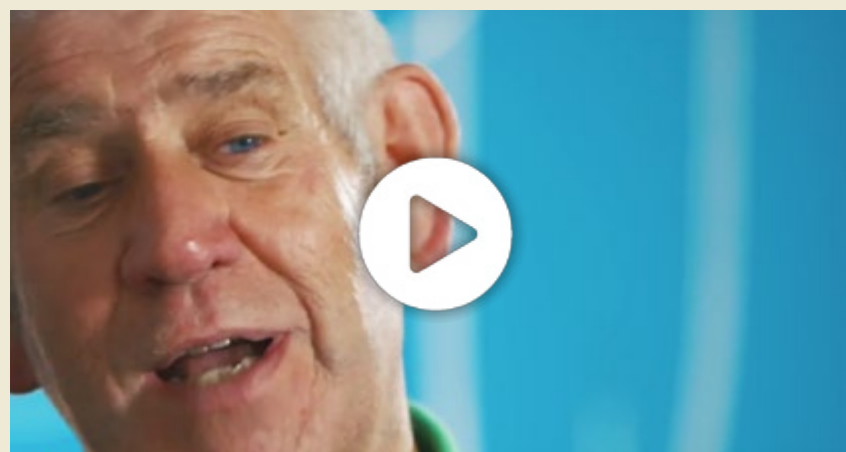

TAALAMBASSADEUR DICK VOOGD SCHREEF GEDICHTEN.

Deelnemers en ambassadeurs ontmoeten elkaar

Stichting ABC organiseert al sinds 14 jaar landelijke ontmoetingsdagen voor laaggeletterden, cursisten en Taalambassadeurs. In 2015 maakten Stichting ABC en Stichting Lezen & Schrijven een start met een intensieve samenwerking bij het organiseren van deze dag.

De najaarsdag bij Achmea in Zeist stond met presentaties en workshops in het teken van geletterdheid en gezondheid. Tijdens deze dag is ook de ABC-trofee uitgereikt: de prijs voor de Nederlandse organisatie die zijn communicatie het beste aanpast aan mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. De circa 160 aanwezige laaggeletterden kozen uit drie genomineerden het Radboud UMC uit Nijmegen tot winnaar.

TAALAMBASSADEUR JOS NIELS VERTELT OVER ZIJN ERVARINGEN ALS LAAGGELETTERDE EN HOE HIJ DIT OVERWON.

“Samen bereik je altijd meer!”

HANK GRONHEID

Contactpersoon voor Taalambassadeurs | Stichting ABC Noord-Holland

Hank Gronheid is al jaren actief als ‘coach’ voor Taalambassadeurs. Na een lange carrière in het onderwijs, richt ze zich nu voornamelijk op de begeleiding van Taalambassadeurs. Daarbij zorgt ze voor algemene ondersteuning én individueel maatwerk.

“Stichting ABC en Stichting Lezen & Schrijven halen het beste in elkaar naar boven”, zegt Hank Gronheid. “En daar worden we op weg naar ons gezamenlijke doel allemaal wijzer van. In de samenwerking ondersteunt de stichting ons overigens niet alleen inhoudelijk, maar ook financieel, administratief en logistiek. Ook in 2015 is weer veel gebeurd om trots op te zijn.

Verbetering en uitwisseling materialen

We hebben bijvoorbeeld de opleiding van Taalambassadeurs verbeterd. Nog een voordeel van de samenwerking is dat ik precies weet welke materialen door Stichting Lezen & Schrijven zijn ontwikkeld. Ik kan er dus zó naar verwijzen. Maar omgekeerd werkt het ook. Met de openbare bibliotheek Amsterdam heb ik bijvoorbeeld een filmpje gemaakt over het opzetten van leesclubs met vrijwilligers. Dat is opgenomen in het materiaal van Stichting Lezen & Schrijven en in de training Taal voor het Leven.

Waar lopen ambassadeurs tegenaan?

Verder heb ik een speciale training ontwikkeld voor onze ABC Testpanels. Deze panels bestaan uit Taalambassadeurs en worden door organisaties en (zorg)instellingen uitgenodigd om teksten te testen. Samen met een aantal werknemers kijken we of folders, websites en zelfs de bewegwijzering in een pand begrijpelijk genoeg zijn. Dat is bijzonder leerzaam, omdat je precies ziet waar mensen over struikelen.

Levensverhalen op film

De levensverhalen, die we ‘live’ op toneel brachten met Taalambassadeurs, willen we beschikbaar gaan stellen als korte filmpjes. We kunnen die dan vaker laten zien. Bovendien kun je die filmpjes één keer produceren en dan gewoon blijven vertonen. Ik sta te popelen om ermee aan de slag te gaan, dus zodra we groen licht krijgen...”

“Hoe meer Taalambassadeurs, des te meer effect.”

ROB WEIJERS

Taalambassadeur | Regio Nijmegen

Vol overgave werkt Taalambassadeur Rob Weijers om het probleem van laaggeletterdheid op de kaart te krijgen bij gemeenten, organisaties en maatschappelijke instellingen. Onvermoeibaar zet hij zich in voor dit onderwerp.

Een angstig leven

“Ik heb lange tijd niet kunnen lezen en schrijven en daardoor een angstig leven gehad”, vertelt Rob. “Als kind verzwegen ik het voor mijn ouders en later heb ik het in mijn werk als uitvoerder ook goed verborgen kunnen houden. Thuis liet ik mijn vrouw alles regelen wat met lezen en schrijven te maken had. Zo heb ik mijn hele leven gesjoemeld. Uiteindelijk ben ik via de huisarts bij het ROC Nijmegen terechtgekomen en daar heb ik op mijn 45e het alfabet geleerd.

Datzelfde roc vroeg mij later om Taalambassadeur te worden en Stichting Lezen & Schrijven kwam met dezelfde vraag. Daar ben ik vol ingegaan, omdat ik dolgraag mensen wilde helpen om ook over de drempel te stappen.

De ogen openen

Ik vertel mijn verhaal nu aan zoveel mogelijk mensen. Daarbij laat ik zien hoe moeilijk het leven is als je niet kunt lezen en schrijven. Bij gemeenten vertel ik dat je dan geen subsidies kunt aanvragen. Aan ziekenhuizen en verplegers vertel ik over leesbare bijsluiters of een betere bewegwijzering. En bij financiële instellingen heb ik het over hypotheek en andere geldzaken die je vaak tekent zonder te beseffen wát je tekent. Verder geef ik ook veel lezingen over laaggeletterdheid.

Nog veel te doen

Overal waar ik kom zijn mensen enthousiast over mijn verhalen én mijn tips. Wel merk ik dat er nog veel werk valt te verzetten. Daarom zeg ik: laat de groep Taalambassadeurs snel groter worden, zodat we echt kunnen doordrukken. Want je kunt dit niet alleen. En laten we ons inzetten voor jongeren. Bezuinig niet, maar investeer erin.

Ziekenhuizen zijn bijvoorbeeld erg blij met mijn adviezen over een betere bewegwijzering, een analoge klok of een opnameapparaatje waarin je als patiënt kunt inspreken wat je voelt en ervaart. En verpleegkundigen leren patiënten én collega's met een taalprobleem beter begrijpen.”

Onderzoeken

Waar liggen kansen? Waar zijn knelpunten? Welk effect heeft de aanpak van laaggeletterdheid? Het verbeteren van de taalvaardigheden van mensen is een doel, maar het is ook een middel om de levenssituatie te verbeteren van de 1 op de 9 mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. Mensen die zich laten scholen worden gelukkiger, gezonder en actiever.

Om hiervoor aanknopingspunten te vinden, initieerde Stichting Lezen & Schrijven in 2015 diverse onderzoeken. Deze onderzoeken diepen de relatie tussen laaggeletterdheid en andere beleidsdomeinen verder uit. Daarnaast voeren we onderzoek uit naar de effecten van onze eigen programma's.

Door Stichting Lezen & Schrijven geïnitieerde onderzoeken, verschenen in 2015

NAAM ONDERZOEK	ONDERZOEKSINSTELLING	BELANGRIJKSTE UITKOMSTEN	PUBLICATIEDATUM
Het rendement van taaltrajecten binnen het programma 'Taal voor het Leven'.	PriceWaterhouseCoopers in samenwerking met Universiteit Maastricht	Elke euro geïnvesteerd in taaltrajecten behorend bij Taal voor het Leven levert per deelnemer € 0,79 netto winst op. Daarmee is het programma effectiever dan vergelijkbare programma's: de verbetering in leesvaardigheid van deelnemers is hoger, terwijl de kosten lager zijn. Het verkregen rendement bestaat uit een stijging in arbeidsproductiviteit en een daling in gezondheidskosten.	Maart 2015
Slim samenwerken loont: Uitbreiden en versnellen	Publicatie in samenwerking met alle lokale en landelijke partners, en in het bijzonder Bureau Wending, Universiteit Maastricht en PwC	Het ondersteuningsprogramma Taal voor het Leven heeft een goede impact op de lees- en schrijfvaardigheden en de mate van sociale inclusie van de deelnemers. Uit de evaluatie blijkt dat het daarbij belangrijk is dat een leertraject uit een goede mix van vier factoren bestaat: een docent in de buurt, goede ondersteuning door een taalvrijwilliger, kwalitatief hoogwaardig lesmateriaal en voldoende mogelijkheid om het geleerde toe te kunnen passen in de praktijk.	Maart 2015
Investeren in taal levert veel op! Drie businesscases voor groepsgericht taalonderwijs in de schoonmaakbranche.	Capgemini Consulting	Investeren in taalvaardigheid bij medewerkers in de schoonmaakbranche levert veel op voor medewerkers (o.a. toegenomen zelfvertrouwen, zelfstandigheid en ontwikkelingsmogelijkheden) en bedrijven (o.a. toegenomen betrokkenheid, teamgevoel en effectieve communicatie alsook afname in ziekteverzuim, fouten en herstel, klachten en personeelsverloop). Hoewel niet alle baten in euro's kunnen worden uitgedrukt, blijken de baten voor de onderzochte bedrijven ruimschoots op te wegen tegen de kosten.	April 2015

Door Stichting Lezen & Schrijven geïnitieerde onderzoeken, verschenen in 2015

NAAM ONDERZOEK	ONDERZOEKSINSTELLING	BELANGRIJKSTE UITKOMSTEN	PUBLICATIEDATUM
Laaggeletterden: achterblijvers in de digitale wereld? Vaardigheden van burgers en aanpassingen door overheden.	Kohstamm Instituut & ecbo	Ruim 300.000 mensen worden geconfronteerd met een dubbele achterstand. Zij missen ict-vaardigheden én zijn laaggeletterd. Het onderzoek toont een duidelijke relatie tussen taalvaardigheid en ict-vaardigheden. Mensen die over geen of weinig computerervaring beschikken, hebben een lager gemiddeld taalniveau.	Mei 2015
Laaggeletterdheid en gezondheid. Stand van zaken.	Nivel	Laaggeletterden zijn over het algemeen slechter af wat hun gezondheid betreft. Zij hebben o.a. een slechtere fysieke en mentale gezondheid, een grotere kans om eerder te sterven, zijn minder goed in staat tot zelfmanagement en hebben een minder gezonde leefstijl. Ook maken zij meer gebruik van ziekenhuis- en huisartsenzorg en minder van preventieve zorg. Belangrijke focuspunten ter verbetering zijn preventie en leefstijl.	2015
Businesscase Taal bij UWV. De kosten en baten van taalscholing voor WW'ers.	Capgemini Consulting	Taalscholing aan WW'ers van UWV Haaglanden blijkt minder op te leveren dan de kosten die ermee gemoeid zijn. Door de kleinschalige opzet van taaltrajecten te vergroten en niet alleen de baten voor het UWV, maar ook voor andere partijen (WW-gerechtigde zelf, gemeenten of de maatschappij) mee te wegen, kan deze balans omdraaien.	Mei 2015
Monitor EVA – Resultaten kwalitatief onderzoek.	Bureau Wending	Uit de eerste kwalitatieve analyse blijkt dat het belangrijk is om de aanpak EVA als verdieping van Taal voor het Leven te positioneren en om naast een aanjaagrol soms ook een sturende rol in te nemen – in het belang van het bereiken van resultaten en het leveren van een onderscheidende toegevoegde waarde door EVA.	Augustus 2015

Overige lopende onderzoeken in 2015, publicatie verwacht in 2016

ONDERWERP ONDERZOEK	ONDERZOEKSINSTELLING	VERWACHTE PUBLICATIEDATUM
SROI analyse taalcursussen Post NL. Het maatschappelijke rendement van investeren in laaggeletterdheid.	Sinzer	Maart 2016
Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland	ROA, Universiteit Maastricht en CBS	Maart 2016
Toekomst van de educatie vanuit het perspectief van roc's	ecbo	April 2016
Over de relatie tussen laaggeletterdheid en armoede	ecbo en ROA	April 2016
De arbeidsmarktperspectieven van laaggeletterden in Nederland in 2020	ROA	Mei 2016
Preventie door interventie. Literatuurstudie naar lees- en schrijfachterstanden bij kinderen en jongeren.	ecbo	Mei 2016
Intermediaire interventies: Innovaties en strategische uitdagingen bij het bereiken van kwetsbare en geïsoleerde doelgroepen van beleid (Bestuurskundige analyse 'Taal voor het Leven')	Harvard University	2016
Monitor Taal voor het Leven deel 1 evaluatie deel 2 evaluatie	Universiteit Maastricht	Doorlopend in opdracht van Ministerie van OCW

RUUD VAN DER AA

Partner en senior consultant | Ecorys

Om inzicht te krijgen in de toekomstige invulling van de landelijke ondersteuning bij de aanpak van laaggeletterdheid, gaf het ministerie van OCW opdracht tot een evaluatie van het Actieplan Laaggeletterdheid 2012-2015. De uitkomsten van deze evaluatie verzekerde Stichting Lezen & Schrijven de komende drie jaar van subsidie om Taal voor het Leven landelijk aan te bieden onder de paraplu van Tel mee met Taal 2016-2018. Ruud van der Aa begeleidde de evaluatie van begin tot eind in de rol van projectleider.

Tevredenheid over de stichting

“Hoewel de impact op de laaggeletterden zelf niet is meegenomen in deze evaluatie van het Actieplan, konden we wel conclusies trekken over het programma Taal voor het Leven,” zegt Ruud van der Aa. “De evaluatie laat zien dat de samenwerkingspartners binnen het Actieplan de activiteiten van de stichting waarderen en er vervolgacties aan geven. Ruim 80 procent geeft aan dat hun eigen aanpak van laaggeletterdheid is verbeterd met behulp van de stichting. De samenwerking krijgt dan ook het rapport-

cijfer 7,9. Onderwijsinstellingen (roc’s) zitten iets lager, omdat zij zich vaak onvoldoende erkend voelen in de bij hen aanwezige kennis en ervaring. In de pilotregio’s van Taal voor het Leven scoort die samenwerking weer hoger.

Behoeftte aan ondersteuning en monitoring

Er gaat al veel goed, maar er liggen ook nog uitdagingen. Voor de stichting is het zaak om niet alles over te laten aan de regionale partners, maar de vinger aan de pols te houden. Daarbij moet duidelijk zijn wat het terugdringen van laaggeletterdheid oplevert voor alle betrokkenen. De partners vragen niet alleen om campagnes en voorlichting, maar ook om concrete instrumenten (zoals de Taalmeter) en om organisatorische ondersteuning voor het opzetten van Taalhuizen of Taalpunten, taalscholing, en alliantievorming.

Best practices

Partijen willen bijvoorbeeld weten welke effecten alle acties tegen laaggeletterdheid hebben. Als de stichting kan aantonen dat stap X resultaat Y oplevert, onder meer via ‘best practices’, zullen anderen ook die weg willen gaan. Daarnaast is het belangrijk dat de partners optimaal gebruikmaken van alle aanwezige kennis in de regio. Hier ligt ook een uitdaging voor de roc’s. Als zij rekening houden met de marktvrage en zich flexibel opstellen, biedt dat grote kansen.”

“Benut én regisseer alle aanwezige kennis in de regio.”

“Laat de lokale partners het zelf oppakken en ondersteun ze daarbij.”

RITA VAN DIJK

Onderzoeker | Bureau Wending

De aanpak van Stichting Lezen & Schrijven wordt voortdurend geëvalueerd. Bureau Wending evalueerde de pilot Taal voor het Leven met kwalitatief onderzoek. De lessen die we konden trekken uit deze evaluaties kregen steeds een plek in de publicaties en op de website van de stichting. Namens Bureau Wending was Rita van Dijk vanaf het begin bij dit traject betrokken.

Een pilot om van te leren

Rita: “Het doel van de evaluatie was om er veel van te leren. We brachten de praktijkervaringen bij elkaar en presenteerden ze tussentijds. Hiermee konden de teams van elkaar leren en de aanpak tussentijds aanpassen. Die terugkoppeling heeft geleid tot een concreet stappenplan, dat wordt beschreven in de uitgave [Slim samenwerken loont, editie 2015](#).

Voor de evaluatie hanteerden we vier hoofdcriteria:

- Wat is er nodig voor een lokale infrastructuur?
- Hoe ga je vrijwilligers werven/vinden en opleiden?
- Hoe ga je deelnemers vinden en opleiden? En hoe snel kan dat?
- Hoe ga je de aanpak borgen op lokaal/regionaal niveau?

Een ondersteunende rol

De evaluatie heeft een paar belangrijke conclusies opgeleverd. Vooral dat ketenvorming in de regio's en duurzame infrastructuren een must zijn. Hiervoor zijn geschoolde vrijwilligers nodig, Taalhuizen en organisaties die willen meedoen en zélf taken oppakken. Dus met Taal voor het Leven op de achtergrond in een dienende rol. Dat is een voorwaarde, zeker als je Taal voor het Leven wilt verbreden naar 35 arbeidsmarktregio's en 45.000 deelnemers wilt bereiken. Ook blijkt dat de Taalmeter een effectief instrument is om grote aantallen deelnemers te vinden.

Een flexibel Stappenplan

Gelukkig merk ik dat er meer en meer met het Stappenplan wordt gewerkt. De stappen zijn trouwens niet dwingend. Je kunt ze als gemeente

Uitbreiden en versnellen

Uit de evaluatie Slim samenwerken loont blijkt dat het belangrijk is dat een leertraject uit een mix bestaat van: een docent in de buurt, goede ondersteuning door een taalvrijwilliger, kwalitatief hoogwaardig lesmateriaal en voldoende praktijktoepassingen.

De publicatie is een samenwerking van Stichting Lezen & Schrijven met alle partners en Bureau Wending, Universiteit Maastricht en PwC.

smal of breed invullen. Het aantal partners kan bijvoorbeeld variëren. Gemeenten kunnen zelf een Taalhuis opzetten of samenwerken met buurtgemeenten. Dat is allemaal flexibel. Maatwerk dus, zonder telkens opnieuw het wiel uit te vinden.”

Samenwerken

De aanpak van Stichting Lezen & Schrijven is een netwerkaanpak. Samen met onze partners spoorden wij in 2015 actief laaggeletterden op. Dat deden we ook buiten de zes arbeidsmarktregio's waar we met Taal voor het Leven actief waren. We sloten actief bondgenootschappen en openden samen met partners verschillende Taalhuizen. De bibliotheken in Nederland speelden daarin een belangrijke rol. Binnen de Leescoalitie werkten wij met andere organisaties samen aan betere leesvaardigheden op elk niveau. En wij zijn er trots op dat ook in 2015 Achmea en de VriendenLoterij zich aan ons hebben verbonden. Zij maakten het mede mogelijk om jaarlijks TaalHelden in het zonnetje te zetten en nog meer zichtbaar te zijn op straat.

TaalHeldenprijs

Vanaf 2015 reiken we de TaalHeldenprijs uit aan personen die zich in het voorgaande jaar opvallend hebben ingezet voor een beter geletterd Nederland. De TaalHeldenprijs begon als cadeau van Stichting Lezen & Schrijven aan Prinses Laurentien, toen zij in 2014 van voorzitter erevoorzitter werd van de stichting. Achmea is rond de TaalHeldenprijs een belangrijke samenwerkingspartner en zorgt voor het prijzengeld.

De TaalHelden van 2015

Ineke van der Weide uit Hoogeveen werd TaalHeld 2015 in de categorie Taalcursist. Toen haar moeder ongeneeslijk ziek was nam Ineke de stap om een cursus lezen en schrijven te gaan volgen, zodat ze niet langer van anderen afhankelijk zou zijn. Als Taalambassadeur zet ze zich in om andere laaggeletterden over hun schaamte heen te helpen. Ineke's gedrevenheid en inzet zijn bewonderenswaardig.

Pietro van Loenen uit Zoetermeer werd TaalHeld 2015 in de categorie Taalbegeleider. Pietro werkt als taalbegeleider in de gevangenis in Zoetermeer. Hij merkte dat veel gevangenen slecht Nederlands schrijven en spreken en zette een pilot voor taallessen op. Dankzij zijn doorzettingsvermogen, bevlogenheid en enthousiasme werd dit een groot succes.

Jacqueline Blase-van der Meer uit Dordrecht werd TaalHeld 2015 in de categorie Bruggenbouwer. Jacqueline is werkzaam op de afdeling communicatie van het Albert Schweitzer Ziekenhuis in Dordrecht. Sinds 2011 zet zij zich in voor de aanpak van laaggeletterdheid. Zo organiseert ze bewustwordingscampagnes en trainingen voor medewerkers en heeft ze een Taalspreekuur opgezet. Het Albert Schweitzer Ziekenhuis is daarmee een voorbeeld voor andere ziekenhuizen.

De TaalHeldenprijs wordt uitgereikt in drie categorieën:

1. **Taalcursist:** een (oud-) lees- en schrijfcursist en/of Taalambassadeur.
2. **Taalbegeleider:** iemand die lees- en schrijfcursisten begeleidt.
3. **Bruggenbouwer:** iemand die met bijzondere inzet een geletterde samenleving dichterbij brengt, bijvoorbeeld via een bedrijf of netwerkorganisatie.

Iedere winnaar krijgt de TaalHeldenspeld en een geldbedrag om naar eigen goeddunken te besteden.

WINNAARS TAALHELDENPRIJS 2015 - VAN LINKS NAAR RECHTS: INEKE VAN DER WEIDE, ADRIAAN VAN DIS (JURY), PIETRO VAN LOENEN, PRINSES LAURENTIEN, JACQUELINE BLASE-VAN DER MEER, WENDY VAN DIJK (JURY)

[Samenwerken](#)
[Eric van Oosterhout](#)
[Gerlien van Dalen](#)
[Lianne Knobel](#)
[Onze partners](#)

**NAMENS DE DEELNEMERS
 VAN DE VRIENDENLOTERIJ
 OVERHANDIGT
 MARIEKE VAN SCHAIK,
 MANAGING DIRECTOR,
 DE DONATIE AAN ARJAN
 BEUNE, ADJUNCT
 DIRECTEUR STICHTING
 LEZEN & SCHRIJVEN.**

VriendenLoterij

De VriendenLoterij maakte het onder meer mogelijk in 2015 een Lezen & Schrijven-bus aan te schaffen. Het mobiele Taalpunt, dat actief is ingezet om aandacht te vragen voor laaggeletterdheid. Een zeer effectief middel om direct in contact te komen met laaggeletterden. Enkele hoogtepunten:

- De bus is in het voorjaar als mobiel Taalpunt ruim een maand gezien in de provincie Groningen. Groningers testten in de bus hun taalniveau, kregen direct informatie over cursussen en er waren taalvrijwilligers aanwezig.
- Tijdens de Wereldhavendagen is de bus gespot langs de kade. Naast voorlichting en werving is ook de aanpak EVA (gericht op vrouwen) onder de aandacht gebracht.
- Tijdens de Week van de Alfabetisering is de bus ingezet bij alle landelijke activiteiten die Stichting Lezen & Schrijven organiseerde. De bus is in heel het land gesignaleerd, tijdens één van de in totaal 6.500 activiteiten.

**BURGEMEESTER VAN
 AMSTERDAM, EBERHARD VAN
 DER LAAN, TIJDENS EVENEMENT
 MET LEZEN & SCHRIJVEN-BUS.**

Bondgenootschappen tegen laaggeletterdheid in Nederland

Laaggeletterdheid in Nederland kan niet door één organisatie worden opgelost. Stichting Lezen & Schrijven neemt daarom sinds 2012 het initiatief om de krachten van verschillende overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties per regio te bundelen. Inmiddels zijn er twaalf regionale bondgenootschappen actief in Groningen, Fryslân, Drenthe, Kennemerwaard, West-Friesland, Holland-Rijnland, Drechtsteden, de Achterhoek, Arnhem, Nijmegen, Parkstad en Rivierenland.

Bondgenoten zetten zich in voor de bevordering van lezen en schrijven in hun regio en doen hun best om het taboe op laaggeletterdheid te doorbreken. Dit doen ze door laaggeletterden te signaleren en door te verwijzen naar taalcursussen. Ook organiseren ze activiteiten om lezen en schrijven te stimuleren en vereenvoudigen ze hun eigen communicatie.

(zie ook het interview met Eric van Oosterhout)

“We willen laaggeletterdheid zo efficiënt mogelijk aanpakken.”

ERIC VAN OOSTERHOUT

Burgemeester | Gemeente Aa en Hunze

Als voorzitter van het Bondgenootschap voor een Geletterd Drenthe ondertekende burgemeester Eric van Oosterhout van de gemeente Aa en Hunze eind 2015 het eerste Taalakkoord van Nederland. Daarmee kunnen de Drentse gemeenten regie houden in de aanpak van laaggeletterdheid en samen met andere organisaties het taalnetwerk duurzaam maken.

Provinciebrede aanpak

Volgens de burgemeester hebben circa 55.000 inwoners van zijn provincie tussen de 16 en 65 jaar grote moeite met lezen en schrijven.

“Bijna 50 partijen hebben daarom de handen ineen geslagen om de laaggeletterdheid in Drenthe terug te dringen. We hebben het Taalakkoord meteen provinciebreed opgezet en de krachten gebundeld, omdat Drenthe slechts drie arbeidsmarktregio’s heeft. De meeste partijen kennen elkaar goed, er zijn al sterke banden tussen bedrijven, overheden, roc’s en serviceclubs.

Dan kom je sneller tot een herkenbare aanpak, waarbij je kennis en faciliteiten kunt delen. Ook kun je laaggeletterdheid provinciebreed

op de agenda houden en een gerichte aanpak voor werkgevers ontwikkelen. Alle werkvoorzieningsbedrijven doen dan ook mee aan het Taalakkoord.

Een Taalakkoord met ambities

We willen laaggeletterdheid in Drenthe binnen vijf jaar met 10% verminderen. Dat doen we door laaggeletterdheid goed te volgen, te meten en onder de aandacht te brengen. En inwoners die moeite hebben met lezen en schrijven naar een cursus (lieft in de buurt) te krijgen. Ook leiden we vrijwilligers op tot taalmaatje of taalcoach. Op deze manier kunnen we meer laaggeletterden scholen – samen met het formele scholingsaanbod.

Positieve energie

Al zijn we nog maar kort bezig, het enthousiasme bij de ondertekenaars is groot. Dat merk ik aan alles en iedereen. We gebruiken de Taalmeter waar we maar kunnen. Gemeentelijke websites worden doorgelicht en aangepast. In Emmen zie ik billboards op straat voor meer aandacht. De Lion’s Club Drenthe organiseert samen met de bibliotheken een zomerevent rondom laaggeletterdheid. Zelf schrijf ik een periodieke column in een huis-aan-huis krant. En Stichting Lezen & Schrijven helpt ons direct met advies en materialen, zodra we daarom vragen.”

“Met goede taalontwikkeling kun je niet vroeg genoeg beginnen.”

GERLIEN VAN DALEN

Directeur | Stichting Lezen

Stichting Lezen en Stichting Lezen & Schrijven richtten in 2012 samen de Leescoalitie op. Doel is om met landelijke partners lezen breed onder de aandacht te brengen. De stichtingen waren in 2015 samen betrokken bij enkele langlopende projecten en acties, zoals het stimuleren van voorlezen tijdens de Week van de Alfabetisering en Vaders voor Lezen.

“Na een periode van zaaien zijn we nu toe aan het oogsten,” zegt Gerlien van Dalen.

“De samenwerking én het netwerk binnen en buiten de Leescoalitie is steeds breder en hechter geworden. Ook in 2015 is weer succesvol gewerkt aan het samenbrengen van expertise met –

terecht – veel aandacht voor de taalontwikkeling van kinderen.

Groot en klein

Op diverse fronten hebben Stichting Lezen en Stichting Lezen & Schrijven de handen ineengeslagen. De uitdaging was onder meer om ouders en kinderen sámen met taal bezig te laten zijn. Waarbij de expertises van Stichting Lezen (kinderen) en die van Stichting Lezen & Schrijven (volwassenen) elkaar mooi konden aanvullen. Dit kreeg vorm in unieke programma’s waaraan ook gemeenten en andere betrokkenen deelnamen.

Vaders voor Lezen

Om kinderen niet alleen technisch, maar ook begrijpend te laten lezen, is voorlezen ongelooflijk belangrijk. Want door te luisteren naar verhalen leer je makkelijk nieuwe woorden. Omdat vaders vaak minder betrokken zijn bij dit aspect van de opvoeding, hebben we in 2014/15 juist daarop onze pijlen gericht. Beide stichtingen hebben binnen de Leescoalitie nauw samen-

gewerkt om vaders aan het voorlezen te krijgen. De actie Vaders voor Lezen, waaraan meer dan 100 bedrijven hebben meegedaan, was een doorslaand succes en heeft veel aandacht gekregen in de pers en op social media. Maar ook andere acties sloegen enorm aan, zoals de Actie Kwartiermaker op scholen.

Grenzeloos

Op Europees niveau is er ten slotte de belangrijke slotconferentie van ELINET in januari 2016, die de stichtingen samen organiseren. Ruim 80 organisaties uit tientallen landen komen hier bijeen, wat de bewustwording op Europees niveau verder versterkt.”

LIANNE KNOBEL

Specialist Mens & Maatschappij | Bibliotheek Breda

Lianne Knobel is een motor van de gezamenlijke aanpak van laaggeletterdheid in West-Brabant, waaraan steeds meer gemeentes, publieke instellingen en maatschappelijke organisaties zich verbinden. Ze activeert mensen in haar netwerk om te helpen het probleem aan te pakken op een manier die werkt voor laaggeletterden.

Meer dan de som der delen

“De samenwerking tussen diverse bibliotheken in West-Brabant is al jaren geleden begonnen”, vertelt Lianne. “In 2014 was Taal voor het Leven regio Brabant voor ons het logische vervolg. De bibliotheek is een zeer laagdrempelig instituut. 25% van de laaggeletterden komt er wel degelijk – niet alleen voor de kinderen, maar ook om ‘erbij te horen’. Het vergroten van hun zelfrespect zien we dan ook als een maatschappelijke taak! Die lijn zouden we graag nationaal én internationaal doortrekken.

Vruchtbare initiatieven

In West-Brabant hebben we inmiddels al diverse mooie resultaten geboekt. Daartoe behoorde het

aanbieden van ‘Klik & Tik’ cursussen in computervaardigheid (gratis tot en met basisniveau). Mensen gaan namelijk makkelijker naar een computercursus dan naar een taal cursus. Op die manier kregen we tóch meteen inzicht in hun taalvaardigheid. Met het UWV hebben we workshops opgezet, die aansloten bij het concept van Taal voor het Leven. En het roc is al vanaf het begin een trouwe partner: zij leveren vooral professionele krachten en delen hun kennis maximaal. En ze zetten eigen medewerkers in om taalvrijwilligers te trainen.”

“Ik wil een brug zijn voor mensen die een brug nodig hebben.”

Onze partners

Laaggeletterdheid kan alleen aangepakt worden als in alle lagen van de Nederlandse samenleving hier aandacht voor is. In 2015 zette niet alleen Stichting Lezen & Schrijven zich in voor een meer geletterd Nederland. Dit mochten wij samen met veel verschillende partners doen.

A Aafje • ABC-NL-Taallessen voor het dagelijks leven • ABC/Taal op Scherp • Accent Avondschool • Acceptus • Achmea • Adecco • ADO Den Haag • ADS • Afûk • AKROS • Aksept • Al Amal • Albeda College • Albert Schweitzer Ziekenhuis • Alescon Werk/leerbedrijven • Alfa College • Alifa • Allen & Overy • Alliantie Gezondheidsvaardigheden • Almelo doe(t) mee • Alsare • AmCham • Amsterdam Wereldboekenstad • Antes • APS • Arcuscollege • Artéduc • ASR • Audax • Avallain • Aveleijn • AxionContinu • AZC Zeist

B Ba-groep / Pit010 • Balans Nieuwegein • BakkerBaarn • Bank of Tokyo • Barclays • Basisonderwijs Dalfsen • Belastingdienst • Beter Nederlands • Beter Wonen • Biblionet Drenthe • Biblionet Groningen • Bibliotheek A tot Z • Bibliotheek Aa en Hunze en Noordenveld • Bibliotheek Almelo • Bibliotheek Amstelland • Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen • Bibliotheek Arnhem • Bibliotheek Assen • Bibliotheek AVV • Bibliotheek Bollenstreek • Bibliotheek Borger Odoorn en Westerveld • Bibliotheek Borne Bibliotheek Brunssum • Bibliotheek Breda • Bibliotheek Coevorden en de Wolden • Bibliotheek Dalfsen • Bibliotheek Drachten • Bibliotheek De Tweede Verdieping • Bibliotheek Den Haag • Bibliotheek Emmen • Bibliotheek Enschede • Bibliotheek Gelderland Zuid • Bibliotheek Groene Venen • Bibliotheek Groesbeek • Bibliotheek Hardenberg • Bibliotheek Heiloo • Bibliotheek Hengelo •

Bibliotheek Hof van Twente • Bibliotheek Hoogeveen • Bibliotheek Hoorn • Bibliotheek Idea • Bibliotheek Langedijk • Bibliotheek Lek & IJssel • Bibliotheek Kampen • Bibliotheek Katwijk • Bibliotheek Kennemerwaard • Bibliotheek Kerkrade e.o. • Bibliotheek Klazienaveen • Bibliotheek Landgraaf-Onderbanken • Bibliotheek Lingewaard • Bibliotheek Maassluis • Bibliotheek Maassluis, Midden Delftland • Bibliotheek Mar en Fean • Bibliotheek Markiezaat • Bibliotheek Midden Brabant • Bibliotheek Midden-Fryslân • Bibliotheek Meppel en Midden Drenthe • Bibliotheek Noord Fryslân • Bibliotheek Nuth • Bibliotheek Oldenzaal Bibliotheek Olst/Wijhe • Bibliotheek Ommen • Bibliotheek Oostland • Bibliotheek Raalte • Bibliotheek Rijn en Venen • Bibliotheek Rijssen-Holtten • Bibliotheek Rotterdam • Bibliotheek Schiedam • Bibliotheek Service Fryslân • Bibliotheek Smalingerland • Bibliotheek Staphorst • Bibliotheek Steenwijkerland • Bibliotheek SúdWest Fryslân • Bibliotheek Tynaarlo • Bibliotheek Utrecht • Bibliotheek Twenterand • Bibliotheek VANnU • Bibliotheek Veluwezoom • Bibliotheek Vlaardingen • Bibliotheek Voorschoten en Wassenaar • Bibliotheek Waterland • Bibliotheek Westland • Bibliotheek Wierden • Bibliotheek Wijchen • Bibliotheek Zoetermeer • Bibliotheek ZOUT • Bibliotheek ZuidOost Fryslân • Bibliotheek Zuid-Kennemerland • Bibliotheek Zwartewaterland • Bibliotheken Midden-Fryslân • Bibliotheken NoordWest Fryslân •

Bibliotheken ZuidOost Friesland • Binck Bank • Blik op Talent • Blik op Werk • BonTalen & Partners BV • BP Nederland • BplusC • Brede School Steenwijk West • Brijder Verslavingszorg • Bureau Frontlijn • Buurtalliantie • Buurtkracht

C Calibris • Campina • Canisius Wilhelmina Ziekenhuis • CAOP • Capabel Taal • Caparis • Caritas Urk • Casa Latina • CBO • CED-Groep • Cedin • Centrum Voor Dienstverlening • Centrum voor Jeugd en Gezin Heerhugowaard • Champs on stage • CIGO • Cinop • CITO • Civic • CJG • CMC (Capels Multicultureel Centrum) • CMWW Brunssum • CNV Vakcentrale Vertrouwenspersonen Limburg • COA • Cogas • Conexus • Constantijnschool • ContourdeTwern Krimpen • Combiwel • CPNB • CPS • CSU • Cubiss/ Bibliotheekhuis Limburg • Cyber Solutions

D Da Vinci College • Dagnall Taleninstituut • Dance Project • DB Telecom • DC Start • De Alliantie regio Almere • De Baak • De Bibliotheek AanZet • De Bibliotheek Liemers • De Blokstoek • De Brauw Blackstone Westbroek • De Fontein Hoofdweg • De Haagse Hogeschool • De Haere Vroomshoop • De Hippe Heks • De Kern • De Nederlandsche Bank • De nieuwe bibliotheek • De Persgroep Nederland • De Schoor • De Sküle Welzijn • De Stiep Educatief • De Talentenschool • De Vereniging Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs West-Friesland •

De Welplaat • De Wenck • De Werkwijzer • Deelgemeente Centrum • Deelgemeente Charlois • Deelgemeente Delfshaven • Deelgemeente IJsselmonde • Deelgemeente Kralingen-Crooswijk • Deelgemeente Noord • Deelgemeente Prins Alexander • Denksport • Diaconaal Platform • Dialoog Taalhulp • Dienst Jeugd en Gezondheid • Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk • Dienst Vluchtelingen Welzijn Stichtse Vecht/Vluchtelingewerk Breukelen • Dimence • Divosa • DLA Piper Nederland NV • DNO Doen • Dock • Doe weer mee! • DOENJA Dienstverlening • DOK Delft • Dona Daria • Doret van der Sloot producties • Douwe Egberts • DPA Flex • Drenthe College • Dröge & van Drimmelen • Dynamo • DZB

E Ebersson & Zo • ECI • ECP-EPN • Educatie en VAVO Alfa-college • Educatie-Plus • Eduniek • Eenvoudig Communiceren • Efteling • Elsevier • Emcogroep • Empatec • Erasmus Universiteit • Ergotherapie Noord-Holland • Espria • Espria Woonzorg • Etoc • Eva & Adam • Evangelische gemeente Hebron • Evean • Expertisecentrum Beroepsonderwijs • Expertisecentrum De Trans • Expertisecentrum Nederlands • Edith Stein

F Facskills • FC Educatie • FC Groningen in de Maatschappij • FC Sprint • FC Twente • Federatie Nederlandse Vakbeweging • Federatie Opvang • Feniks Fermie Taaltrainingen • Fermwerk • Fiolet

Taaltrainingen • First Security Events • Flevomeer Bibliotheek • Flevoziekenhuis • FloraHolland • Formulierservice Oldenzaal • FOX AOB • Friesland College • Fundashon Pro Alfa • Fysergo

G GE Artesia Bank • Gemeente Aa en Hunze • Gemeente Aalsmeer en Amstelveen • Gemeente Albrandswaard • Gemeente Alkmaar • Gemeente Almelo • Gemeente Almere • Gemeente Alphen aan den Rijn • Gemeente Amsterdam • Gemeente Arnhem • Gemeente Assen • Gemeente Bergen • Gemeente Beuningen • Gemeente Borger-Odoorn • Gemeente Borne • Gemeente Boskoop • Gemeente Brunssum • Gemeente Bunnik • Gemeente Capelle aan den IJssel • Gemeente Castricum • Gemeente Coevorden • Gemeente Dalfsen • Gemeente De Bilt • Gemeente Delft • Gemeente Den Haag • Gemeente Dordrecht • Gemeente Drechterland • Gemeente Duiven • Gemeente Emmen • Gemeente Enkhuisen • Gemeente Enschede • Gemeente Franeker • Gemeente Franekeradeel • Gemeente Friese Meren • Gemeente Goeree-Overflakkee • Gemeente Groesbeek • Gemeente Groningen • Gemeente Hardenberg • Gemeente Harlingen • Gemeente Hattem • Gemeente Heerde • Gemeente Heerenveen • Gemeente Heerhugowaard • Gemeente Heerlen • Gemeente Hellendoorn • Gemeente Hengelo • Gemeente het Bildt • Gemeente Hillegom • Gemeente Hof van Twente • Gemeente Hoeksche Waard • Gemeente Holland Rijnland • Gemeente

Hoogeveen • Gemeente Hoorn • Gemeente Houten • Gemeente IJsselstein • Gemeente Kaag en Braassem • Gemeente Kampen • Gemeente Katwijk • Gemeente Kerkrade • Gemeente Koggenland • Gemeente Krimpen aan den IJssel • Gemeente Langedijk • Gemeente Leeuwarden • Gemeente Leiden • Gemeente Leiderdrop • Gemeente Leidschendam-Voorburg • Gemeente Lelystad • Gemeente Lingewaard • Gemeente Lisse • Gemeente Lopik • Gemeente Maassluis • Gemeente Medemblik • Gemeente Menameradiel • Gemeente Meppel • Gemeente Midden Drenthe • Gemeente Midden-Delfland • Gemeente Millingen a/d Rijn • Gemeente Montfoort • Gemeente Mook en Middelaar • Gemeente Nieuwkoop • Gemeente Nieuwegein • Gemeente Nijmegen • Gemeente Noordenveld • Gemeente Noordoostpolder • Gemeente Noordwijk • Gemeente Noordwijkerhout • Gemeente Oestgeest • Gemeente Oldebroek • Gemeente Olst-Wijhe • Gemeente Oldenzaal • Gemeente Ommen • Gemeente Onderbanken • Gemeente Ooststellingwerf • Gemeente Opmeer • Gemeente Opsterland • Gemeente Oudewater • Gemeente Overbetuwe • Gemeente Pijnacker-Nootdorp • Gemeente Raalte • Gemeente Renkum • Gemeente Rheden • Gemeente Ridderkerk • Gemeente Rijnwaarden • Gemeente Rijnwoude • Gemeente Rijssen-Holten • Gemeente Rijswijk • Gemeente Ronde Venen • Gemeente Rotterdam • Gemeente Rozendaal • Gemeente Schiedam • Gemeente Sliedrecht • Gemeente Smallingerland • Gemeente

Spijkenisse • Gemeente Staphorst • Gemeente Stede Broec • Gemeente Stichtse Vecht • Gemeente Steenwijkerland • Gemeente Súdwest Fryslân • Gemeente Teylingen • Gemeente Tynaarlo • Gemeente Twenterand • Gemeente Ubbergen • Gemeente Uithoorn • Gemeente Urk • Gemeente Utrecht • Gemeente Utrechtse Heuvelrug • Gemeente Vianen • Gemeente Vlaardingen • Gemeente Voerendaal • Gemeente Voorschoten • Gemeente Westervoort • Gemeente Westland • Gemeente Wierden • Gemeente Wijchen • Gemeente Wijk bij Duurstede • Gemeente Woerden • Gemeente Zeist • Gemeente Zevenaar • Gemeente Zoetermeer • Gemeente Zoeterwoude • Gemeente Zuidplas • Gemeente Zwartewaterland • Gemeente Zwolle • Gezondheidscentrum Lindenholt • GGD Alkmaar • GGD Fryslân • GGD Gelderland Zuid • GGD Hollands Noorden • GGD Nederland • GGD Twente • GGD Utrecht • GGD Zuid-Limburg • Gilde Alkmaar • Gilde Amsterdam • Gilde De Baronie • Gilde De Ronde Venen ontstaan • Gilde SamenSprak • Gilde SamenSprak Ridderkerk • Gilde Utrecht • Gilde Zeist • Giralis • GKB • Glencore • Goede Stede • GoedTV • GOM • Groenrijk Timmerman GVB

H HCO • Heemskerk B.V. • Heerhugowaard-a-Life • Heineken B.V. • HEMA • Helsing Zwaagdijk • Het Begint met Taal • Hia Brabant • Hofstra Trainingen BV • Hogeschool van Amsterdam • Hogeschool van Utrecht •

Holland Casino • Hoomark Hoogeveen • Humanitas • Humanitas Onder Dak • Humanitas Smallerland • Humanitas Sudwest Fryslân • Humanitas Noord-Kennemerland • Humanitas Thuisadministratie Utrecht, Lek en Weide • HWW Zorg

I IBM Nederland N.V. • Ichtus College afdeling praktijkonderwijs • IDTV • IGSD Steenwijkerland/Westerveld • IIRW • IJsselgroep • IKEA • Image Building • IMpact WSW Kampen • Impuls/ Daadkracht • Impuls Oldenzaal In Balans • In Person • Incluzio • Informatiepunt Vrijwilligers Twenterand • INOVA/ EDINOVA • Instituut voor Taal & Communicatie • Intermaris Hoeksteen • International Institute for the Registration of Words • ISM Fatih Moskee • IVC Intercity • IVIO • IWMO

J JAR Opleidingen • Jarabee • Jilster • Jong Florence • JP van de Bent • JTI • Juridisch Loket

K Kadera • KANS-RIJK Overschie/Thermiek • Katholieke Pabo Zwolle • Katwijkse ondernemersvereniging • KDV Koekeloere • Kennisnet • Kentalis Kerk en Buurtwerk Lombardijen • Kessler Stichting • Kinderopvang Humanitas • Kinder Opvang Kerkrade • Kinderboekenmuseum • KIWI • Klaar voor Taal • Klant en Wonen Woonzorg Nederland • KLM • Kluitman Uitgeverij • KNVB • Kooij & Partners • Kopgroep Bibliotheken •

KOV De Cirkel • KPC Groep • KPMG • KPN • Kraamvogel • Kringloopwinkel De Beurs • Kulterhus Olst-Wijhe • Kwintes

L LaForce • LaMarque • Landelijke Huisartsen Vereniging • Landstede Welzijn Ommen • Leef en Leer! • Leger des Heils • Leger der Heils 50|50 • Leren en Werken Provincie Friesland • Life-center Almelo • Link • Lions • Lions District 110 CW • Lions International • Lions Randstad • Lions Zuidas • Lionsclub Schiedam te Riviere • LitCam • LKCA • Loes • Logopedie Holten • Logopedie Vriezenveen • Luiken Karstens Custom Media • LVO

M Maatschappelijke Onderneming Smallerland • Maatschappelijk Werk NWT • Madurodam • Malmberg • Mamacafé Twenterand Manpower • Maregroep NV • Maria J. Krabbe Stichting • Martinusschool Millingen • Mavie NT2 • MAX Kinderopvang Feijenoord • MBO Raad • MCA Gemini Groep • Me kaar • Meander • Meander Hulp thuis • MeanderOmnium • Medisch Centrum Leeuwarden • MEE Drechtsteden • MEE Drenthe • MEE Friesland • MEE IJsseloevers • MEE Rotterdam Rijnmond • MEE Twente • MEE Zuid Holland Noord • Meester Electronics • Memphis Film & Television • Menzis • Mercis Publishing B.V. • MET Welzijn Heerhugowaard • Meulenhoff • MGK • Microsoft • Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties • Ministerie van Economische Zaken • Ministerie

van Financiën • Ministerie van Infrastructuur en Milieu • Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap • Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid • Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport • Mira Media • Mitros • MKB-Nederland • Mommers Schoonmaakservice • Montessorischool De Triangel • Movactor • Moviera • MST • MUG Magazine • Museum Boijmans van Beuningen.

N Narrathon • Nationaal Fonds Kinderhulp • Nationale Boekenbon • Nationale Unesco Commissie • NCB • NCOI • NBD Biblion • Nederlands Centrum Buitenlanders • Nederlands Jeugd Instituut • Nederlandse organisaties Vrijwilligerswerk • Nederlandse Spoorwegen • Nederlandse Taalunie • Nederlandse Vereniging Logopedie en Foniatrie • Nedwerk NT1 • New Directions • NI+Co . Nieuwspoort • Nisa4Nisa • Nivo Noord • Nivon Rotterdam • NL Training • Nouveau • Novay/Digisterker • Nuon • NY Smellinghe Ziekenhuis

O OBS De Driehoek • OKA • Omring Thuiszorg • Ondernemersontbijt Rotterdam • Only Human • OOGVOORLEZEN • Open Leer Centrum • Openbare Bibliotheek Amsterdam • Opzoomer Mee • Oranjeschool • Orthopedagoog en psycholoog Paulien van Kessel OSB • Ossel Schoonmaakbedrijf

P Pantar Amsterdam • Papier is Passé • Participe Alphen aan den Rijn • Patijnenburg • Pauluskerk • PB Communications • PC kdv Dukkie PEP • Permar SW • Peuteropvang Beuningen • Philadelphia • Philips • PI Leeuwarden • PI Veenhuizen • Platform kennisontwikkeling Friesland • Platform Lesbefeordering Fryslân • Plein Zutphen Lochem • Pluryn • Pluspunt- Eigenwijks • PNO • PostNL • Post Oost • Power • Prago • Praktijkonderwijs de Hoeksteen • Presikhaaf Bedrijven • Pricoh • Prisma opleidingen • Proathuus Vroomshoop ProBiblio • Professioneel schoonmaken • Prospects • Provincie Drenthe • Provincie Gelderland • Provincie Limburg • Provincie Noord-Brabant • Provincie Noord-Holland • Provincie Overijssel • Provincie Zeeland • Provincie Zuid-Holland • Provinsje Fryslân • Pulse • Puur Zuid • PwC

R Rabobank Almelo • Rabobank Borne • Rabobank Foundation • Rabobank Hengelo • Rabobank Rijk van Nijmegen • Rabobank Oldenzaal • Radar Uitvoering • Radboud Universiteit • Randstad • Randstad, Payroll Solutions, HR Solutions • REA college • Reed Business • Regiobibliotheek Het Groene Hart • Re-integratiebureau Passen & Meten Relim • Rentrete Reintegratie • REVABO Oosterbeek • RIBW • Rijn IJssel • Rijnbrink • Rijnstad • Rijnstate • ROC A12 • ROC Deltion • ROC Drenthe College • ROC Friese Poort • ROC Horizon • ROC ID College • ROC Landstede •

ROC Midden Brabant • ROC Kellebeek • ROC Kop Noord-Holland • ROC Midden Nederland • ROC Mondriaan • ROC Nijmegen ROC van Amsterdam • ROC van Flevoland • ROC van Twente • ROC's Nederland • Rode Kruis Arnhem • Rode Kruis Midden Nederland • Rode Kruis Utrecht Midden • Roland Berger Strategy Consultants • Rotary International • ROZIJ werk • RPCZ • RSD De Liemers • RSG Tromp Meesters • RTV Drenthe

SS-ipi • SAB Catering • Sagenn Samaritaan / Wijkgebouw de Bron • Samen 010 • Samen oplopen • Samen Schrijven • Samenlevingswerk • Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijven • SAP • Sardes • Saxion • SBCM • Scala Welzijn • Scania Productions • Schiphol Group • School voor ouders Schunck Heerlen • Scoop Thuisadministratie • Scoop Welzijn • Sector Openbare Bibliotheken • Sedna • Seguro • Shalomschool • Shell Nederland • Siemens • Simpel Schrijven • SINL Scholingsinstituut Nederland • Sint Josephscholen • SIOB • SIPI • SITRO SIZ Borne • Stichting Individueel Taal- en Rekenonderwijs • SKIN Rotterdam (Samen Kerk in Nederland) • SKSG • SMO Breda • SMON Welzijn • SNS REAAL Fonds • Sociaal Stadsteam Welzijn Oudewater • Sociale Dienst Drechtsteden • SodaProducties • Sodexo • Soweco • Speciaal basisonderwijs SO/VSO Kampen • Spin-IT • Sportbedrijf Almelo • SPSH • St. Joseph • St. Peuterspeelzaalwerk Heerlen •

Stadkamer • Stadsregio Rotterdam • Stamm CMO Drenthe • Startwijzer B.V. • State Street • STC-Group: Scheepvaart en Transport College • Step Steunpunt basisvaardigheden • Steunpunt vluchtelingenwerk De Bilt • Steunpunt vrijwilligers Ouderen Staphorst • Stichting Aanzet • Stichting ABC • Stichting ABC Afdeling Noord-Holland • Stichting ABC Gelderland • Stichting Al Amal • Stichting Alfabeter • Stichting Anton Constandse • Stichting Beelddenken • Stichting Biblionef Nederland • Stichting Big Brothers Big Sisters Rotterdam • Stichting Bijeen • Stichting Bowie • Stichting bij Corrie • Stichting BoBB • Stichting Boschuyzen • Stichting Buurtwerk Alexander • Stichting Caleidoscoop • Stichting Carrefour • Stichting de Binding • Stichting de Stuw • Stichting de Welle Nijverdalen • Stichting de Welle Wierden • Stichting De Wering • Stichting De Wielborgh • Stichting DOEN • Stichting Expertisecentrum ETV.nl • Stichting Hoedje van Papier • Stichting Instituut GAK • Stichting Intermin • Stichting Jacques de Leeuw • Stichting Jarige Job • Stichting Jeugdwerk 's-Gravenhage-oost • Stichting Kans en Kleur • Stichting Kerk en Samenleving • Stichting Kinderzwerfboek • Stichting Kringloop Steenwijk • Stichting KSA/GCW (Stichting voor Kerkelijke Sociale Arbeid) • Stichting Leerplanontwikkeling • Stichting Lezen • Stichting LOV • Stichting MAJO • Stichting Makkelijk Lezen • Stichting Mara • Stichting meer dan voetbal • Stichting Mens de Bilt • Stichting Music Matters • Stichting Netwerk • Stichting

Nieuwkomers en Vluchtelingen Brabant Centraal • Stichting Noodopvang Dakloze Vreemdelingen • Stichting Oeverwal • Stichting Ontmoeting • Stichting Opvoeden • Stichting Ouder en School Plus • Stichting Palet Oldenzaal • Stichting Paraplu • Stichting Perspectief • Stichting Piëzo • Stichting Prago • Stichting Stunt • Stichting TAALBUS • Stichting Taalwerkgroep Heerhugowaard • Stichting Theehuis Heuvel • Stichting Thuis in West • Stichting Tussenvoorziening • Stichting Tympaan De Baat Ronde Venen • Stichting van de Arbeid • Stichting VluchtelingenWerk Maasdelta • Stichting Vluchtelingenwerk Wierden • Stichting Wellzo • Stichting Welzaam (Vleuten-De Meern) • Stichting Welzijn Albrandswaard • Stichting Welzijn en Bolwerk • Stichting Welzijn Castricum • Stichting Welzijn Lingewaard • Stichting Welzijn Mensenwerk • Stichting Welzijn Middelsee • Stichting Welzijn Ouderen Olst-Wijhe • Stichting Wereldbuur • Stichting Wilskracht Werkt • Stichting Xtra • STIL • Stip Nijmegen • STOOF • Student Select • SWA Holland • SWB • SWHH • SWOM • SWS Welzijn in de Wijk (Stichting Welzijn Schiedam) • SWV Alescon • SWV Emco • SWV Reestmond • Sydion

TTaal aan Zee • Taal Centraal samenwerking • Taal doet meer • Taal en COAST op Maat • Taal in het Bedrijf • Taal op Scherp • Taalcafé • Taalcafé Twenterand • Taalcoachproject Ontmoetingspunt Driebergen • Taalles Olympia • Taalvakwerk • Talant •

TalenTonen • Tandem Welzijnsorganisatie • TaskForce • Taskforce Handicap en Samenleving • Telegraaf Media Nederland • Ter Steege Groep • Texplain • Thuis op Straat • Timpaan Welzijn • Tintelingen • TNS NIPO • Tocontinyou • TopTaal • Transavia • Travers Welzijn • Trivium Meulenbelt • Tussenvoorziening

UU Centraal • Uitgeverij De Fontein • Uitgeverij Kluitman • Uitgeverij Leopold • Uitgeverij Meulenhoff • Uitgeverij Springer • Uitgeverij Zwijsen • UMC Utrecht • Unie KBO • Unie van Vrijwilligers • Unilever • Universiteit Maastricht • Univé • Universiteit van Amsterdam • USG People • UWV • UWV Flevoland • UWV Rijk van Nijmegen • UWV Utrecht • UWV WERKbedrijf • UWV WERKbedrijf Heerlen • UWV werkbedrijf Noord-Holland Noord

VVan Dale • Van Gansewinkel • Van Houten & Co • Van Lanschot Bankiers • VBA • VBM Businessclub Den Haag • VELO • Vereniging Adrar • Vereniging Bedrijfskring Almere • Vereniging Nederlandse Gemeenten • Vereniging Openbare Bibliotheken • VGGM/ GGD • VIA Arnhem • ViaVie Welzijn • Villa Vrede • Vitis Welzijn • Vitree Flevoland: jeugdzorg/ pleegzorg • Vitree jeugdzorg • Vlietlandziekenhuis • Vluchtelingenwerk Midden Nederland • Vluchtelingenwerk Oost Nederland • Vluchtelingenwerk Overijssel • Vluchtelingenwerk Rijswijk • Vluchtelingen Werkgroep Wijk bij Duurstede • Vluchtelingensteunpunt

Groene Hart • Vluchtelingenwerk Houten • Vluchtelingenwerk IJsselstein • Vluchtelingenwerk Midden Nederland • Vluchtelingenwerk Montfoort - Linschoten • Vluchtelingenwerk Nieuwegein • Vluchtelingenwerk Noord-West Holland • Vluchtelingenwerk Vianen • Vluchtelingenwerk Zaanstreek • Vluchtelingenwerk Zuidvleugel • Vluchtelingenwerkgroep Bunnik • VMCA • VNO NCW • VNO-NCW Noord • VNO-NCW Midden • VOA • Voedselbank Almelo • Voedselbank Oldenzaal • Voedselbank Utrecht • Volksbond • Volksuniversiteit Amsterdam • Volksuniversiteit Breda • Volksuniversiteit Emmen • Volksuniversiteit Steenwijkerland/Meppel • Volksuniversiteit Hoogeveen • Volksuniversiteit Utrecht • VoorleesExpress • Voorleesexpress Arnhem • Voorleesexpress en Spel aan huis Breda • VoorleesExpress Capelle en Krimpen • VoorleesExpress Rotterdam-Rijnmond • VoorleesExpress Twente • Vooruit • VoorUit Project • VriendenLoterij • Vrije Universiteit Amsterdam • Vrije Universiteit Studenten Organisatie • Vrijwilligersacademie • Vrijwilligerscentrale Amstelland • Vrijwilligerscentrale Regio Alkmaar • Vrijwilligerscentrale Utrecht • Vrijwilligerscentrale Zwolle Doet • Vrijwilligerspunt Westfriesland • Vrijwilligerswerk Rotterdam • Vrijwilligerswinkel • Vrouwen Integratie Vandaag • VrouwenTaalgroep Zeist • VROUW en KRACHT Alkmaar • Vrouw en Vaart • Vrouwen Vooruit • VU Enschede

W WBO Oldenzaal Welbions • Welkomsttaal • Welzijn Borne • Welzijn Hoogeveen • Welzijn Kampen • Welzijn Oudewater • Welzijn Rijnwaarden • Welzijn Stichtse Vecht • Welzijn Vianen • Welzijnsgroep Parkstad • Welzijn Woerden • Welzijnswerk Emmen • Welzijnswerk Midden Drenthe • Werk en Inkomen Lekstroom • Werkplein Baanzicht • Werkplein Duin & Bollenstreek, UWV • WerkPro • Werkwijzer mobiliteit • Westfriese Bibliotheken • WEZO groep • Wij 3.0 • Wijk & Co • Wijkbedrijf Utrecht • Wijkinloophuis Zieist-West • Wijkleerbedrijven • Wijkkracht Borne • Wijkkracht Hengelo • Wijkkracht Hof van Twente • Wintertuin • WNK Personeelsdiensten • WOB Borne Woej • Woningbouw corporaties • Woonbron • WOZL Ondersteuning BV • WSW Impact

Y Ymere

Z Zadkine • ZangExpress • Ziggo • Zinin Bibliotheek Nijverdal • ZGG zorggroep • Zonta Rotterdam • Zontaclub Drenthe • ZorgAccent • Zorgbelang Gelderland • Zorgfederatie Oldenzaal • Zorggroep Almere • ZorgSaam Twenterand / IVT en Loes • Zorgverzekeraars Nederland • Zorgwacht • Zowel Delfshaven • ZZG zorggroep

2GetThere

De organisatie

Stichting Lezen & Schrijven is een flexibele, energieke organisatie waar mensen werken die hart hebben voor laaggeletterden. Jong talent en ervaren professionals bouwen samen met partnerorganisaties, beleidsmakers en vrijwilligers aan duurzame regionale netwerken om samen nóg meer mensen te helpen. Ook intern blijft de organisatie bouwen aan een dynamisch team, zodat de juiste mensen op het juiste moment op de juiste locatie hun talent kunnen inzetten.

Flexibel team

Het team bestaat uit jonge honden met nieuwe, creatieve ideeën. Ook hebben we specialisten in huis op gebied van taal en educatie en een stevige groep verbinders. Allemaal brengen zij expertises in die we koesteren. Om deze diverse groep optimaal te laten samenwerken, besteden we veel aandacht aan kennisdeling en -ontwikkeling. Onze LES-dagen, waar we met alle collega's samenkomen om ervaringen en informatie uit te wisselen, en ons maatjesprogramma voor nieuwe medewerkers zijn hier voorbeelden van.

In 2015 hebben we ons voorbereid op Tel mee met Taal en in 2016 bouwen we verder aan een organisatie die groeit. Vanaf begin 2015 is onze eerste ondernemingsraad actief. Een raad die er samen met het managementteam voor heeft gezorgd dat de transitie soepel is verlopen, het nieuwe functiegebouw is geïmplementeerd en de stichting flexibel is om in omvang te groeien en in heel Nederland duurzaam maatwerk te bieden met Taal voor het Leven.

KERSTBORREL MET 'LELIJKSTE-KERSTTRUIVERKIEZING'.

De organisatie bestond in 2015 gemiddeld uit 56,14 fte, exclusief gedetacheerden. Veertien mannen (21%) en 52 vrouwen (79%). Het ziekteverzuim was 3,39%.

Er zijn 19 medewerkers uit dienst gegaan en 29 medewerkers in dienst gekomen. Daarnaast waren er 2 stagiaires in dienst.

Leeftijd	Aantal
15-24	1
25-34	30
35-44	12
45-54	12
55-66	11

Directeur-bestuurder

Vanaf 1 januari 2015 bestaat het dagelijks bestuur uit één (betaalde) directeur-bestuurder. Naast de directeur-bestuurder is er een (onbetaalde) raad van toezicht en een adviesgroep (het Forum AtotZ). Merel Heimens Visser is vanaf 1 januari 2015 aangesteld als directeur-bestuurder.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor:

- het dagelijks bestuur van Stichting Lezen & Schrijven;
- het formuleren van het strategisch beleid van de stichting;
- het opstellen en uitvoeren van de visie op korte en op lange termijn.

De directeur-bestuurder vormt samen met de adjunct-directeur en de manager bedrijfsvoering het managementteam van de organisatie. Arjan Beune is sinds 2012 in dienst als adjunct-directeur. Wietske Kuipers vervult sinds voorjaar 2015 de functie van manager bedrijfsvoering.

—
V.L.N.R. WIETSKE KUIPERS (MANAGER
BEDRIJFSVOERING), MEREL HEIMENS VISSER
(DIRECTEUR-BESTUURDER), ARJAN BEUNE
(ADJUNCT-DIRECTEUR).

De raad van toezicht

Stichting Lezen & Schrijven onderschrijft de maatschappelijke normen voor 'goed bestuur'. De raad van toezicht speelt daarbij een belangrijke rol.

De raad van toezicht houdt integraal toezicht op het beleid en de algemene gang van zaken van de stichting. Door de gemengde samenstelling is de raad de verbindende schakel tussen stichting en maatschappij. Zij spelen in hun eigen vakgebied een toonaangevende rol, zijn begaan met maatschappelijke thema's en erkennen het belang van geletterdheid.

In 2015 bestond de raad van toezicht uit de volgende personen:

- Marja van Bijsterveldt (voorzitter)
- Linda Hovius
- Herbert Seevinck
- Mariëtte Hamer
- Sheila Sitalsing
- Bruno Bruins
- Joost Farwerck

De leden van de raad van toezicht spelen allen op hun vakgebied een toonaangevende rol. De raad van toezicht kwam in 2015 tweemaal bijeen. Geen van de raadsleden had in 2015 voor Stichting Lezen & Schrijven conflicterende nevenfuncties.

—
V.L.N.R. FARWERCK, SEEVINCK, SITALSING, VAN BIJSTERVELDT, HAMER EN BRUINS. AFWEZIG: LINDA HOVIUS.

Marja van Bijsterveldt, voorzitter RvT

In 2014 heeft Marja van Bijsterveldt het voorzitterschap van Stichting Lezen & Schrijven overgenomen van Prinses Laurentien.

Als voorzitter van de raad van toezicht houdt zij toezicht op de realisatie van de doelstellingen van de stichting. Ze zet zich met overtuiging en bevlogenheid in om laaggeletterdheid op de agenda te krijgen en stimuleert bedrijfsleven, gemeenten en zorginstellingen zich actief in te zetten voor laaggeletterden. In 2015 heeft ze de stichting vertegenwoordigd tijdens de Week van de Alfabetisering, heeft ze verschillende Taalhuizen geopend en gesproken op congressen over gezondheid en geletterdheid. Marja van Bijsterveldt ontvangt geen vergoeding voor haar werk voor Stichting Lezen & Schrijven.

“In 2015 lag de focus op verfijning en verbinding. Door de decentralisaties die het kabinet doorvoert en de nieuwe Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) kregen gemeenten meer verantwoordelijkheid en grotere vrijheid in de aanpak van laaggeletterdheid. Daar denken de stichting en de partners graag over mee.

Het is goed om te zien dat op steeds meer plekken sámen wordt bekeken waar kansen liggen en waar behoefte aan is en dat steeds meer gemeenten en organisaties instrumenten inzetten en geleerde lessen toepassen. We hoeven tenslotte niet allemaal het wiel opnieuw uit te vinden. Samen bereiken we meer!”

Prinses Laurentien, erevoorzitter

Prinses Laurentien heeft de stichting in 2004 opgericht. Na 10 jaar droeg ze het voorzitterschap over aan Marja van Bijsterveldt. Zelf is de prinses als erevoorzitter nog steeds actief betrokken bij de stichting en blijft zij een gepassioneerd voorvechtster om laaggeletterdheid te agenderen, zowel in Nederland als in Europa.

Ook geeft ze creatief en strategisch richting aan het programma Public Libraries 2020. De prinses is speciaal gezant voor geletterdheid namens UNESCO en legt in die hoedanigheid internationale werkbezoeken af. Zo speeche zij tijdens de eerste Europese Literacy Week en opende ze in November de European Health Literacy Conference in Brussel. Ze reikt jaarlijks de TaalHeldenprijs uit aan mensen en organisaties die zich op een bijzondere wijze verdienstelijk hebben gemaakt in de strijd tegen laaggeletterdheid. Deze prijs wordt mogelijk gemaakt door Achmea en is in het leven geroepen toen prinses Laurentien haar voorzitterschap overdroeg in 2014. De prinses ontvangt geen vergoeding voor haar werk voor de stichting.

De ondernemingsraad (OR)

In 2015 heeft Stichting Lezen & Schrijven een ondernemingsraad (OR) opgericht: een groep medewerkers die (on)gevraagd adviseert en op sommige onderwerpen meebeslist over veranderingen in de organisatie. De OR vertegenwoordigt daarbij de medewerkers en bewaakt vanuit dat perspectief het belang van de organisatie. De leden van de OR hebben deze rol voortvarend opgepakt, aangezien 2015 in het teken stond van grote organisatorische veranderingen in de aanloop naar de landelijke opschaling van Taal voor het Leven. Behalve zijn wettelijke taken heeft de OR er ook hard aan gewerkt om de ideeën en vragen van medewerkers bij de directie aan te kaarten. Mede door deze inspanning is de transitie soepel verlopen.

DE LEDEN VAN DE ONDERNEMINGSRAAD VAN LINKS NAAR RECHTS: EGZON PECCI, MARIEKE WIEBING, THOMAS VAN ARENDONK (VZ.), CLEO DIETEREN, JELLE VENNIK.

Forum AtotZ

In het Forum AtotZ zitten 26 onafhankelijke leden die advies geven en worden ingezet als ambassadeur. Inspirerende, toonaangevende (bekende) Nederlanders, die gevraagd en ongevraagd het bestuur, de organisatie en de raad van toezicht adviseren. De leden dragen geen formele verantwoordelijkheid.

Forumleden 2015: Frits van Oostrom, Nurten Albayrak-Temur, Peter Bakker, Frans Bauer, Hans de Boer, Daphne Deckers, Wendy van Dijk, Adriaan van Dis, Huub van Doorne, Raphael Evers, Louise O. Fresco, Inez de Graaff, Pieter van den Hoogenband, Yvon Jaspers, Tania Kross, André Knottnerus, Hendrik de Kubber, Paul de Leeuw, Paul van Loon, Ed Nijpels, André Rieu, Paul Rosenmöller, Paul Scheffer, Naema Tahir, Humberto Tan en Paul Witteman.

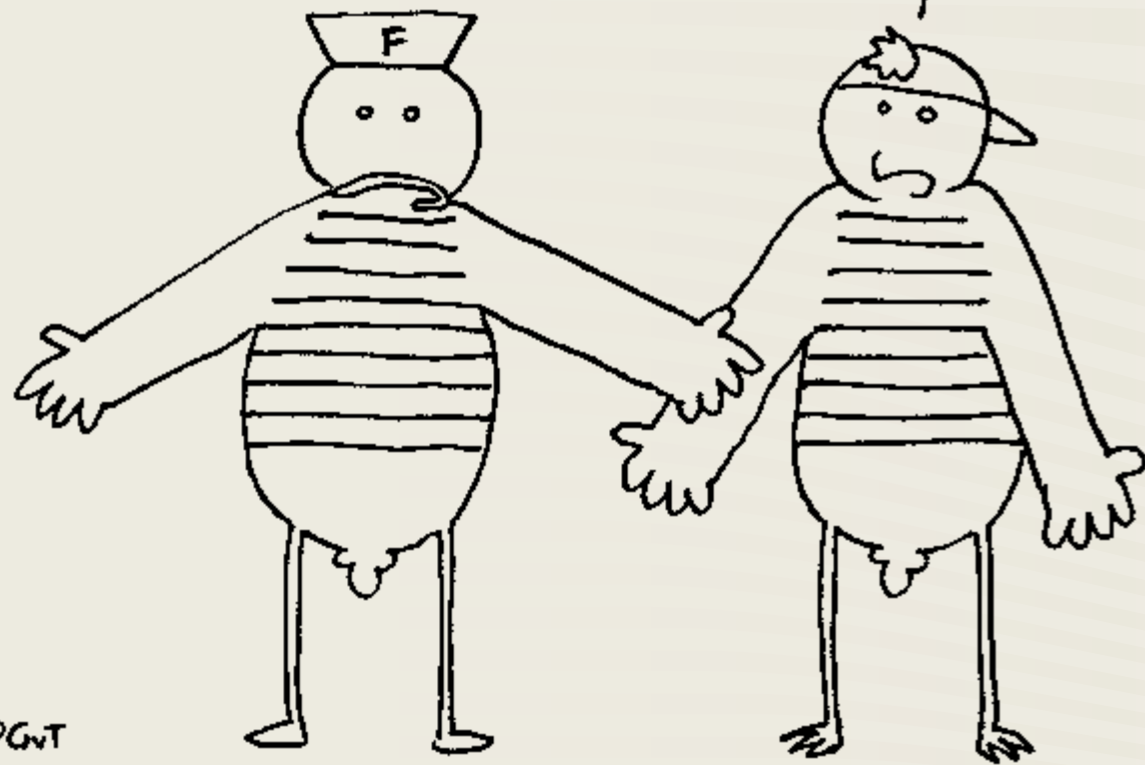

FOKKE & SUKKE

ZIEN NOG MAAR ÉÉN MOGELIJKHEID

PRINSES LAURENTIEN
MOET WAT DOEN TEGEN...

DE
ONTBOEKHANDELISERING
VAN NEDERLAND!!!

RGW

